

ቱሪዝም ትግራይ "ኣብ ክንዲ ዝዕምብብ እናሓደረ ዝድድብ"

ብፈታዊ ትግራይ ካብ መቐለ

✓ ናብ

- ምክትል ርእሰ ምምሕዳር ክልል ትግራይ ክቡር ዶር. ድብረዕዮን ገ/ሚካኤል
- ቤት ፅሕፈት ህዝባዊ ወያነ ሓርነት ትግራይ
- ቤት ምክሪ ብሄራዊ ክልላዊ መንግስቲ ትግራይ
- ቢሮ ስቪል ስርቪስ ክልል ትግራይ
- መፅሔት ውራይና
- ድሕረ ገፅ ዓይጋ ፎረም

መቐለ

ዋኒኑ፣ ጥቆማ ህልዊ ኩነታት ቢሮ ባህልን ቱሪዝምን ትግራይ ይምልከት

1. መእተዊ

ትግራይ መበቆል ጥንታዊ ስልጣን ኢትዮጵያ እያ። ቅድሚ ኣክሱም ዝነበሩ መንግስታትን ስልጣነታትን ንይሓ ማእኸሎም ገይሮም ሰፊሕ ግዝአት የመሓድሩ ከምዝነበሩ ብኳዕቲ ኣርኪኦሎጂ እናተረጋገፀ መዲኡ ኣሎ። ከምቲ ኣብ ቀረባ እዋን ብናይ ውሽጥን ወፃኝን ተመራመርቲ ኣብ ክልልና ብፍላይ ኣብ ከባቢ ጎሎ መከዳን ሸረ ከባብን ዝተካየዱ መፅናዕታት ከም ዝሕብርዎ ህዝቢ ትግራይ ንክንደይ ዝኣክል ዘመናት ስልጡን ምንባሩን ድሓር ስዒቡ ዝመፀ ስልጣን ኣክሱምውን ንዝነበረ መንግስትነት ኣጠናኸሩ። ስልጣን ኣማፅቢሉን ግዝአቱ ባሕሪ ሰገር ኣጋፊሑን ከምዝቐፀለ ድርሳናት ታሪክ መዝገቢምዎ ዝርከብ ሓቂዩ። ካብ ቅድሚ ኣክሱም ጀሚሩ ክሳብ ምድኻም ዘበነ ኣክሱም ኣብዝነበሩ እዋናት ዝነበሩ ነገስታትን ህዝብን ምስ መዓልታዊ ምንቅስቓሳቶም፣ ባህላዊ ፍፃመታቶምን እምነታቶምን ተኣሳሲሩ ካብ ኣብያተ መንግስቲ ክሳብ ኣብያተ መቓብር፣ ይጥቀሙሎም ካብዝነበሩ ፊደላት ክሳብ ምስ ካልኦት ሃገራት ብንግዲ ይለዋወጥዎም ዝነበሩ ወይድማ ብውህብቶ ዝረኸብዎም ንዋት ወይ መሳርሕታት ገዲፎም እዮም።

ትግራይ መእተዊ በሪ ኣብርሃማዊ ሃይማኖታትውን እያ። ኣብ ዓለምና ካብ ጥንቲ ጀሚሩ ክሳብ ሕዚ ብሚሊዮናት ዝቐፀሩ ኣመንቲ ዝነበርዎምን ዘለውዎምን ሃይማኖታት ኦሪት፣ ክርስትናን እስልምናን ብትግራይ ኣቢሎም እዮም ናብ ኢትዮጵያ ዝተጋፍሑ። በዞም እምነታት ኣቢሉ ብዝመፀበለ ሃይማኖታዊ ስርዓት፣ ንዕለታዊ ግልጋሎታቶም ይጥቀሙሎም ብዝነበሩ ሃይማኖታዊ ንዋት ኣቢሎም ንሃይማኖታዊ ስርዓቶም ዘዘኻኸሩ ሓድግታት ገዲፎም እዮም። ብኢድ ሰብ ተሰሪሖም ኢልካ ንምእማን ዘፀገሙን ግን ድማ ውፅኢት እደ ጥቡብ ዝኾኑን ስነ ህንፃታትን ካልኦትን ተጠቀስቲ ህያብ ቀዳሞት ወለዲ እዮም።

ህዝቢ ትግራይ ምስ ስልጣንኡን ምዕባልኡን ተኣሳሲሩ ሃፍታም ዝኾነ ባህሊ ከጥሪ ዝኸኣለ ህዝቢ'ዩ። ናይ ባዕሉ ፊደልን ፅሑፍን ኣማዕቢሉ ትውፊታቱ ብፅሑፍን ካልኣት ባህላዊ መግለፅታትን ካብ ወለዶ ናብ ወለዶ ከማሓላልፍ ዝኸኣለ ህዝቢ'ዩ። ካብዚ ብተወሳኺ ምስ ፖለቲካዊ ፣ ማሕበራዊ፣ ኢኮኖሚያዊን ሃይማኖታዊን ህይወቱ ዝተኣሳሰሩን ውፅኢት ምዕቡል ስልጣን ከምዝኾኑ ዝተመስከረሎምን ዝንቀሳቅሱን ዘይንቀሳቅሱን ቁሳውን መንፈሳውን ሃፍትታት ካብ ወለዶ ናብ ወለዶ እናሰጋገረ መጺኡ እዩ።

ትግራይ ጂኦግራፊያዊ ኣቀማምጣኣ ኣብ ሞንጎ እቶም ዝበረኹ ጎቦታት ሰሜንን እቲ ዝተሓተ ሸንጥሮ ዓፋርን እትርከብ እያ። ብምዃን ዝተፈላለዩ መልክእ ምድራዊ ኣቀማምጣን ምስኡ ዝተኣሳሰሩ ሂወታውያንን ዝሓቆፈት እያ። መሬት ትግራይ ንነዊሕ እዋን ህዝቢ ዝነበረሉ ከባቢ ብምዃን ኣብ ልዕሊ ሃፍቲ ተፈጥሮ ዝዚፍ ጉድኣት ዝበፅሖ ከባቢ እዩ። ኮይኑ ግን ኣብ ዝተፈላለዩ ኩርናዓት ንመርኣያ ዝተረፉ ደኒታትን ኣብዝሓለፉ 20 ዓመታት ህዝብን መንግስትን ብዘካየድዎ ዘይተሓለለ ፃዕሪ እናጠጠፀ ዝርከብ ሃፍቲ ተፈጥሮ መዕረፊ ዓይኒ ብዙሓት እዩ።

ካብ ዘበን ናብ ዘበን እናተሰጋገሩ ዝመፁ ባህላዊ፣ ታሪካዊ፣ ሃይማኖታዊን ተፈጥራውን ፀጋታት ትግራይ ኣብ ምዕቃብ፣ ምልማዕን ምልላይን መንግስቲ ትግራይ ደሓን ዝበሃሉ መስርሓት ኣተኣታትዩ መስሕብ በፃሕቲ ዓዲ ንምግባር እናፀፃረ ይርከብ ግን ድማ ዘለው ክፍተታት ኣብ ታሕቲ ክገልፃ እዩ። መነባብሮ ህዝቢ ንምቕያር ብምሕሳብ የጋፍሖ ዘሎ ዝርገሖ መሰረተ ልምዓት ትግራይ ንነበርታ ይኹን ንኣጋይሽ ምኛውቲ እናኾነት ትኸይድ ኣላ። ሰብ ሃብቲ ኣብ ዘፈር ግልጋሎት ብዘዋፈርዎ ዝዚፍ ሃፍቲ ዘበነዎት ግልጋሎት ውሃብቲ ትካላት ኣብ ዓበይቲ ከተማታትን ውሱናት ከባቢታት ገጠርን ትግራይ ከጣይሹን ድልየት ተገልገልቲ ከማልኡን ጀሚሮምዮም።

ከምቲ ኣብ መእተዊ ዝተገለፀ ቀንዲ ሃፍትታት ቱሪዝም ትግራይ ኣብ ሰለስተ መሰረታዊ ክፋላት ዝተቐመጡ እዮም።

ሀ.ታሪካዊ መስሕባት፡- ኣብዚ ዘፈር እዚ ዝካተቱ መስሕባት ምስ ጥንታዊ ታሪክና ዝተኣሳሰሩ፣ ዘመናት ዘቐፀረ ፖለቲካዊ፣ ማሕበራዊ፣ ኢኮኖሚያዊ መነባብሮን ምዕባልታትን ትግራይ ዝግለፀሎም ሓድግታት እዮም። ካብ ሰሜን ናብ ደቡብ፣ ካብ ምብራቕ ናብ ምዕራብ መእለያ ዘይብሉ ኣብ ትሕቲ መሬት ዝተቐበረን ብሳይንሳዊ ምርምር ብግቡእ እናተገሃደ ዝመፅእ ዘሎን ኣርጂኦሎጂካዊ ሃፍትታት ይርከቡ። ምስ ጥንታዊ ስልጣን ይሓ ኣብ ዝተኣሳሰሩ ከባቢታት ዝርከቡ ከምኒ ቤተ መክራብ ይሓ፣ ቤተ መክራብ ዓዲ ኣካውሕ፣ ምስ ስልጣን ኣክሱም ዝተኣሳሰሩ ሓውልትታት፣ ኣብያተ መንግስትን መቓብራትን፣ ካብ መበል ራብዓይ ክሳብ መበል 15 ክፍለ ዘበን ብዘገርም ጥበብ ዝተሃነፁ ልዕሊ 120 ውቕር ኣብያተ ክርስትያን፣ ንልዕሊ 1000 ዓመት ግልጋሎት ክህቡ ዝፀንሑ ገዳማትን ኣብ ውሽጦም ዝርከቡ ንዋየ ቅድሳትን ተጠቀስቲ ታሪካዊ መስሕባት ትግራይ እዮም። ግን ናይ ብሓቂ እዚኦም ጥራሕ ደዮም ዘለውና?

ለባህላዊ መስሕባት፡- ባህሊ መግለጫ መነባብሮ ደቂ ሰባት እዩ። ሰባት ኣብ መንጎኦምን ምስ ካልኦትን ብዝገብሩዎ መስተጋብር ንመንነቶም ዝገልፅን ናተይ ኢሎም ዝኾርዑሉን ባህሊ፣ ብኻልእ ገፅ ድማ ምስ ካልኦት ዘመሳስሎምን ዘወሃህዶምን ሓባራዊ ባህሊ እናማዕበሉ መጊኦም እዮም። ብምጃኑ'ውን ብኣክባብራ ሃይማኖታዊ በዓላት፣ ብኣክዳድናን ኣገያይዓን፣ ብኣመጋግባን ምትሕግጋዝን ወዘተ ኣቢሎም ዝግለፁ ባህላዊ ሃፍትታት ብዙሓት እዮም። ካብዚኣቶም ውሽጢ ደሚቕም ዝኸበሩ በዓላት መስቀል፣ ጥምቀት፣ ሆላኦና፣ ኣሸንዳ ወዘተ ተጠቀስቲ ባህላዊ ሃብትታት እዮም። ኣክዳድናን ኣገያይዓን ወይዘራዝር ትግራይ፣ በቢከባቢኡ ዝፍፀም ከም ቃርሳ፣ ግድል፣ ትሃብኪ ወዘተ ዝበሉ ፍፃመታት፣ ከም ጥሕሎ፣ ሕብስቲ፣ ግዕዝም፣ ብርኩታ ወዘተ ዝበሉ ዓይነታት ምግቢ ተጠቀስቲ ባህላዊ መስሕባትና እዮም። እሞ ትግራይ ባህላዊ ሃፍታት እዚኦም ጥራሕ ድዮም ዘለውዎ?

ሐ. ተፈጥራዊ መስሕባት፡- ኣቀማምጣ መሬት ትግራይ ፀጋ ዝተላበሰ እዩ። ገፋሕቲ ጎላጉል፣ መእለያ ዘይብሎም ጎቦታት፣ ሽንጥሮታት፣ ቻላይን ደኒታትን ዝሓቆፈ መሬት እዮ። ጎላጉል ደቡብን ምዕራብን፣ ጎቦታት ኣላጀ፣ ፅበት፣ ገርዓልታ፣ ዓድዋ፣ ተምቤን ወዘተ... ዓይኒ ዝብህጎም ልቢ ዝሕጎሶሎም ተፈጥራዊ ሃፍትታት እዮም። ምስዞም ሃፍትታት ተሳንዮም ዝነብሩ ሂወታውያን፣ ደንታት ሕጉምብርዳ፣ ዴስኣ ወዘተ... ብሄራዊ ፓርክ ቃፍታ ሸራሮን ኣብ ውሽጡ ዝርከቡ እንስሳስ ዘገዳምን ተወሰኸቲ መስሕባት ተፈጥሮ እዮም።

ትግራይ እንድሕር ድኣ እዞም ኩሎም ሃፍታት ዝወነነት እንተኮይና ነዚኦም ዝሕልው፣ ዝፅቅብ፣ ዘላሊ፣ ዝሰንድ፣ ንመፅናዕትን ምርምርን በሪ ዝከፍትን ዝሕብርን ናይ መንግስቲ ትካል መን እዩ ዝብል ሕቶ ኩሉ ግዝ ከም መጠን ትግራዊ ኣብ ሕልይናይ ይመላለሲ እሞ እንተሃልዩ እስቲ ክንፍትሽን ክነላልዩኩምን።

እዚ ትካል ቢሮ ባህልን ቱሪዝምን ትግራይ ዝብሃል እንትኸውን ካብ ቅድም ዝበሉ እዋናትን ኣነ ካብ ዝፈልጦን ኣትሒዙ ብኮሚሽን ባህልን ሓበሬታን፣ ብኤጀንሲ ባህልን ቱሪዝምን ድሓር ድማ ዋላ ድኣ ክንዲ እቲ ዝድለ ዝሰርሓን ዝተጠናኸራን ኣይኩና እምበር ብልሙሰን ኣለዎ ዝብሃላ መሓውራት ኣብያተ ፅሕፈት ባህልን ቱሪዝምን ብከባብያውነት ዝትመስረታ 23 ወረዳታት ትግራይ ብዕሊ ተጣይሹ እዩ። እቲ ምጥያሽ ይበል ዘብልን ዝናኣድን እዩ። ቀንዲ መጣየሻ እዚ ትካል ድማ ኣብ ባህልን ታሪኽን ህዝቢ ትግራይ፣ ቀወምትን ተንቀሳቀስትን ሓድግታት፣ ስራሕቲ ምርምርን መፅናዕትን ባህላዊ፣ ታሪኻዊን ተፈጥራውን ሓድግታት ብምክያድ ኣብ ምዕቃብን ምስናድን ዓብይ ኣስተዋፅኦ ብምግባር ናብ ዕዳጋ ዓለም ብምውፃእ ፀጋታት ቱሪዝም ትግራይ ብኣወንታዊ መልክፁ ብምሻጥ ትግራይ ማእከል በዓሕቲ ዓዲ ንምግባርን ዝተጣየሽ መንግስታውን ህዝባውን ትካል ከም ዝኮነ ኩሉ ዝእምነሉ ሓቂ እዩ። ይኹን ድኣ እምበር ቢሮ ባህልን ቱሪዝምን ትግራይ ምስ ዝለመሰ መሓውራቱ ካብ ኩሉ መዳርግቲ ኣካላት ዘግለለን ንብረት ህዝብን መንግስትን እናባከነ ንግለ ሰባት ረብሓ ጠጠው ዝበለን ሰብ ሞያ ብሞየኦምን ብደረጃ ትምህርቶም ንክይሰርሑ ዘተገናኑን ሓለፍቲ እቲ ቢሮ ዝተብሃሉ ኣካላት “መንግስቲ ማለት ኣነ እዩ፣ ውድብ እንታይ ይምልከታ ኣብ ባህልን ቱሪዝምን ትግራይ፣ ትማሊ ካብ በረኻ ዝመፀት

ባህልን ታሪክን ህዝቢ ትግራይ ግና ዝፀንሐ እዩ እንታይ ሓዱሽ ነገር ክንውስከሉ ትደልዩ?” እናተብሃለ ብዘዩደሊ ቃላት ብምግላፅን ንፀጋም ብምግዳፍን እቲ ባህሉን ታሪኹን ንምምላሽን ንምዕቃብን ቃልሱ ዘወፈዩ ህዝቢ ትግራይ ይናግብን ዳግማይ ደርጋዊ ኣተሓሳስባ ዝማዕበለሉ ቢሮ ኮይኑ ይርከብ ኣሎ። ኣወቃቅራ ከይዲ ስራሕቲ ቢሮ ባህልን ቱሪዝምን ትግራይ እንታይ ከም ዝመስል እንትንርኢ ድማ መጀመርያ ዝተዋደደን ከስርሕን ክሰረሕን ዝክእል ኩሉ ዓይነት ሞያታት ብፍላይ ኣብ ዙርያ ባህልን ቱሪዝምን ዝሓቁፉን ከስርሕ ዝክእልን ታሪክን ባህልን ህዝቢ ትግራይ ክዕቅብ፣ ክስንድ፣ ምርምርን መፅናዕትን ከካይድ፣ ደረጅኦም ዝሓለው ግልጋሎት ውሃብቲ ትካላት ክህልውን ዝክእል መሓውር ክዝርጋሕ ኣለዎ። እዚ ማለት ኣብዚ ህዚ እዋን ኣብ ቢሮ ባህልን ቱሪዝምን መጣሺ ኣዋጅ እቲ ቢሮ እንታይ ይብል? ቢሮ ሓላፊ እንታይ ይመስል፣ ምክትል ቢሮ ሓላፊት እንታይ ይመስላ?፣ ማናጅመንት እቲ ቢሮ እንታይ ይመስል?፣ ዘለው ከይዲ ስራሕቲ እንታይ ከም ዝመስሉ ከም ዝስዕብ ተዘርዚሮም ኣለው ሕድሕዶም ንምርኣይን ዘሎ ሓበሬታን ከካፍለኩም እዮ።

1. ሓላፊ ቢሮ ዘለዎ ፖለቲካዊ ብቅዓትን ሞያን፣ ሓላፊ ቢሮ ባህልን ቱሪዝምን ትግራይ ኣይተ ዳዊት ሃይሉ ኣብ ዙርያ ቱሪዝም ትግራይ ምንም ዓይነት ኣፍልጦ ዘይብሎምን ንቱሪዝም ዝበቅዕ ፖለቲካውን ሞያውን ዓቅሚ ዘይወነኑ እንትኾኑ ከባብያውነት ዘጥቆዎም ብትውልዲ ከባቢ ዝኣምኑ እዮም። ነዚ መግለጺ ዝኸውን ኣብነት እንትንርኢ ትውልዲ ከባቢኦም ዓዲግራት ዝኾኑ 2 ውልቀ ሰባት ናብ ሃገረ ኣሜሪካን ጀርመንን ከይዶም ትምህርቶም ንክምሃሩን ደሞወዞም ክክፈሎምን ዝገባሩ፣ ፀረ ዲሞክራሲያዊ ምንቅስቃስ ዝገብሩ፣ ደርጋዊ ኣተሓሳስባ ዘለዎም፣ ተቀያሚ፣ ኣይትገምጉምኒ በሃላይ፣ ባህርያት ምጥቅቃዕ፣ ሞያዊ ባህርን ዘክብርን ስብእና ዘይብሎም፣ ብግለ ሰባት ምክርን ማዕዳን ዝምርሑ፣ ክቡር ኣቶ ኣባይ ወልዱ ካብ ስልጣን ዘወገደት ሀ.ው.ሓ.ት ናባና ከይመፀት እንጠቀም ዝብል ኣመለካኸታ ዘለዎም፣ ኣብ ክንዲ ንኩሉ ሰራሕተኛ ብማዕረ ምርኣይ ስራሕቲ ምግላል ዝርኣዮምን ዘንፀባርቁን፣ ዘይመትከላዊ ዝምድናታት ዘካዕቡቲ፣ ንኩሉ ናይ ቱሪዝም ዘርፍታት ንክፈልጡን ኣምቢሶም ዓርሶም ከዕብዩ ዘይደልዩን ዘይክእሉን ምኃኛም፣ ኣብ ትግራይ ብዝተፈላለዩ ኣጋጣምታት ንዝመፁ ሕቶታት ፕሮጀክት ምንፃፃ፣ ዘይምቅባልን ዘይምትብባዕን ስራሕቲ ዘከናውኑ ሰብ፣ ንሰብ ሞያ ዲ-ሞራላይዝ/Demoralazie/ ምግባር፣ ኣብ ክንዲ ንኩሎም ሓድግታት ብማዕረ ርኢካ ምዕናዕን ምሕላውን ምስናድን ንሰብ ሞያ ቱሪዝማዊ ኣንፈታት ምሃብን ንካልኦት ሓድግታት ብምግላል ኣብ ባህላውን ሃይማኖታውን ሓድግታት ጥራሕ ትኩረት ብምሃብ ብህዝብን መናእሰይን ትግራይ ኣብ ክንዲ ስራሕቲ ባህልን ቱሪዝምን ትግራይ ትሕዝተኦም ጎሊሆም ዝውፁን ዝፈለጡን ኣብ ኣሸንዳን መስቀልን ንይላታት ምፅማድን ብዘይካ እዚኦም ትግራይ ካለእ ሓድግታት ዘይብላ ክሳ ዝመስል ካብ ናይ መንግስቲ ትካል ናይ ውልቀ ትካል ዳዊት ሃይሉ እንተዝብሃል ዶ ኣይምሓሸን እናተብሃለ ሃለዋት ቢሮ ባህልን ቱሪዝምን ትግራይ ኣብ ሕቶ ሃለዋት ዘእተወን ኣብ ክንዲ ዕቕባ ባህላዊ፣ ታሪካዊ፣ ተፈጥሮኣዊን ትውፊታውን ሓድግታት ንዕቀባ ውልቀ ረብሓ እናኾነን ኣሸንካይ ዶ ንመሪሕነት ቢሮ ባህልን ቱሪዝምን ከም በዓል ሞያ ባህልን ቱሪዝምን ትግራይ ኮይኑ ንከሰረሕ እውን

ዘይምጥን እዩ። ሎሚ ከዓ ብዝገርም ኩነታት ስራሕቲ ማርኬቲንግ ባዕለይ እዩ ዝስርሖ ብምባል ናቶም ተለኣኣክትን ወረ ዘመላልሱን ኣካላት ኮፍ ኣቢልካ ስራሕ ፌስ ቡክ ስርሖይ ኢሎም ተተሓሒዞም ይርከቡ። እሞ ከምዚ ዝበለ መራሒ ዶ ንባዕሉ ካብ ሱስን ወልፍን ዘይርሓቀ ኣካል መራሒ ባህልን መንነትን እዚ ህዝቢ ትግራይ ዝብሃል ትገብሮ ኢካ። ዋእ ብስሩ እቲ ብጣዕሚ ዝገርም ናይ ህዝብን መንግስትን ቢሮ መሸቐጥን መንገድን ግይሮምዎ። ተጋግዮ ከዓ ብሽም በዓልቲ በቤቶም ኣብ ኖቭል ሆቴ ዘሎ ናይ ንግዲ ማእከል ምርኣይ ፅቡቕ ኮይኑ ባዕሉ ከዓ ይምስክር።

2. ምክትል ቢሮ ሓላፊትን ዘለዎ ናይ ፖለቲካ ብቅዓትን ሞያን፤ ምክትል

ሓላፊት ቢሮ ባህልን ቱሪዝምን ወናኒት ኣውራ ከይዲ ስራሕ ልምዓትን ፕሮሞሽንን ዝኮና ወ/ሮ ዘነቡ ሓለፎም ካብ ኣይተ ዳዊት ሃይሉ ብተነፃፃሪ ልዕሊ 51 ሚኒስቴራዊ ዝበልፃን ዝሓሸ ስብእና ዘለወን እንትኾና መልክዕ ቢሮ ባህልን ቱሪዝምን ኣብ ምትሓዝ ግና ናተን ኣሉታዊ ግደ እውን ዝብዕሖን እንትኾውን ብሞያ ኣንፃር እንትንርኢ ብምንም ዓይነት ዘይራከቡን ካብ ሕርሻ ናብ ቱሪዝም ዝዘራ ፅቡቕ ዝብሃል ፖለቲካዊ ምንቅስቃስ ዘለወን እዩን። ይኹን ድኣ እምበር ወ/ሮ ዘነቡ ብዙሕ ናይ ምዝራብ ወልፊ ዘለወን እምበር ናይ ተግባር ሰብ ኣይኮናን፤ ሕምየትን ሕሶትን እውን ቀንዲ መግለጺኡን እዩ፤ ኔት ውርክን ምጉጅጃልን ምጥቅቃዕን ዋና መግለጺኡን ምዃኑ፤ ሰራሕተኛታት እቲ ቢሮ ክግምግመን ዘይደልዮን መልሰን ብፀርፍን ንዕቀትን ዘንፀባርቃ፤ መሓውራት ባህልን ቱሪዝምን ትግራይ ኣብ ክንዲ ደገፍን ክትትልን ምግባር ባዕሎም ይኸኣሉ እናበላ ዘልመሳን ኣብ ዘይረብሑ ስራሕቲ ጩንቆር እናበላ ግዚኡን ዘሕልፋ፤ ጎበዝ ተዛራቢት ተባሂለን ክምጎሳን ስልጣን ከም ናይ መንግስትን ህዝብን እንተይኮነስ ከም ናይ ውልቀ ሃፍቲ መካዕበትን መንበርን ገይረን ዝሓሰባ፤ ሞያ ናይ ሰራሕተኛታት ዘየክብራን እዩን። ስለዚ መንግስቲ ኣብዚ ጉዳይ ባህልን ቱሪዝምን ዘላቅነት ዝኮነ ልምዓት ቱሪዝም ንክረጋገፅ ፖለቲካውን ሞያውን ዓቕሚ ዘለዎም ኣካላት ካብ ዩኒቨርሲታት ይኩን ካብ ካልእ ብትኩረት ርእዩ ክስርሖሉ ይግባእ። ዝቲ ብጣዕሚ ዝገርም ከዓ ከይሰርሖ ምእንታን ክነብራን ዝተውሃን ስልጣን ህዝቢ ብትግሃት ንዘይምግልጋልን ስርሖይ ምእንታን ክቃለለይ ኬዝቲም ኣጣይሽ ኣለኩ ሰብ ሞያ ምስ ኬዝቲም ተራከቡ እምበር ምሳይ ዘራክብ ዘይብልኩምን ብምባል እቲ ሓላፍነትን ልእኩን ህዝብን መንግስትን ንፀጋም ዝነፀጋ ኮይነን ይርካብ።

ብስሩ እባ መንግስቲ ንቱሪዝም ዝሀሶ ቆላሕታ ንምንታይ እዩ ክሳብ ክንዲዚ ወራዱ? ሓደ ነገር ይርድኣኒ እብል ናይ ብሓቂ ድዩ ዘድሊ በጀት ነቲ ቢሮ መንግስቲ ፈሰስ ዝገብር እንተኮይኑ ንምንታይ ድኣ እዩ ብቐፅ ሰብ ሞያን መራሕትን ዘይግበረሉ?

3. ማናጅመንት እቲ ቢሮ እንታይ ይመስል?፤ ማናጅመንት ማለት መንግስታዊ

ይኹን ዘይምንግስታዊ ትካላት ብሓባር ዝመኽርሉን ኣብ ኩሉ መዳይ ዓንዲ ሓቕ ከም ዝኮነ ዝፍለጥ እዩ። ይኹን ድኣ እምበር ማናጅመንት ቢሮ ባህልን ቱሪዝምን ግና ብሓደ ሰብ/ሓላፊ ቢሮ/ ዝዕብለል፤ ፈራሓት፤ ዘይቃለሱን ሰባት ብምጉጅጃል፤ ብምጥቅቃዕ፤ ብኔትውርክ ብምዝርጋሕ ፀረ ዲሞክራሲ ዝኮኑ ውሳኔታት ዘሕልፍን ኣብ ክንዲ ግዕዝይናን

ብልሽው አሰራርህን ዝቃለስ ንባዕሉ ግንባር ቀደም ኮይኑ ኣብ ዓዘቅቲ ዝኣተወ፣ ንሰብ ሞያታት ብቅንጸን ሕስድናን ብጌጋ ዝፈርዱ፣ መምርሕታትን ፖሊስታትን መንግስትን ዘይፈልጡ፣ መስርሕ ስቪል ሰርቪስን ፋይናንሳውን አሰራርህ ዘይክተልን እንትኸውን እቲ ብጣዕሚ ዝገርም ኣብ ታሕቲ ዋላ ክገልጾ እንትኾንኩ ውሳኔ ኣብ ትምህርቲ ዘይነበሩ ኣካላት ግን ብሕጋዊ መንገዲ ትምህርቲ ንክምሃሩ ተፈቂድሎም ግን ድማ ምስ ተመዝገቡ ሓደ ሰሚስተር ተማሂሮም ናብ ናይ ግሎም ስራሕ ዝተዋፈሩ ኣካላት ብዘይምንም ናይ ስነ ምግባር ጉድለት፣ ምጭብርባርን ሓሶትን ብልሽው አሰራርህን ንልዕሊ ሓደ ዓመት ውሳኔ ከይተውሃበሉ ፀጊሑ ድሓር ድማ ድስፕሊን ኮምቴ ዝብሃል ተጣይሹ ምንም ናይ ደኩመንት ይኹን መረዳእታ ዘይፈተሹ ንልዕሊ ሓደ ዓመት ብብልሽው አሰራርህ ገንዘብ ህዝብን መንግስትን ዘባከኑ ወገናት ናይ ክልተ ሰሙን ደሞዝ ክቅፁ ተገይሩ ውሳኔ ዓሪፍዎ። ብጣዕሚ ዝገርም ማናጅመንት ቢሮ ባህልን ቱሪዝምን ኣብ ዓዘቅቲ ክራይ ኣካብነት ዝኣተወ ምዃኑ ካብዚ ዝበልፅ ምስክር እንታይ ክህልው ይክእል እንትቅፅል ከዓ ውድብ ህዝባዊ ወያነ ሓርነት ትግራይ ሽፋን እናገበርካ ናብ ስልጣን ቁጢጥ ምባል ከዓ እቲ ካሊእ ዝገርም ነገር እንትኸውን ብዘይ ምንም ናይ ሞህሮ ኣባላት ኣፍልጦ ናብ ኣመራርህ መሰረታዊ ውዳብ ክድይብ ብምግባር ጠንካራ መሰረታዊ ውዳብ ንክይህልው እንታይ ኣእተወኒ ተሃሪብካ እትፅላእ ዝብል ኣባል ውድብ እናፈረየ ብርቱዓት ተቃለስቲ ዝነበሩ ብስንኪ ብልሽው አሰራርህ ክወፅኡን ውድብ ክፀልእዎን ዝገብር ዘሎ ኣመራርህ ማናጅመንትን ሓለፍትን እዮም። ስለዚ ማናጅመንት ቢሮ ባህልን ቱሪዝምን ትግራይ ዝጠንበወን ዝበስበሰን ናይ ሓሶት መንጨብጨባይ ዝኾነን እዩ።

4. ከይዲ ስራሕቲ ልምዓታዊ ትልሚ፣ ከምቲ ኣብ ካልኦት መንግስታዊ ትካላት ዝዕዘቦን ዝፈልጦን ዕላዊ ዝኾነ ዘስርሕን ለዋጣይን ዝኮነ ትልሚ ምስተተለመ መንግስቲ ከዓ ነዚ መሰለጢ ዝኸውን በጀት ሰሊዑ ይምድብ። እዚ ዝከታተልን ዘዕግብ ትልሚ ምትላሙ ዘረጋግፅን ዝተመደበ በጀት ኣብ ምንታይን ንምንታይን ከም ዝውዕልን ዝከታተል እንትኸውን ኣብ ቢሮ ባህልን ቱሪዝምን ዘሎ ከይዲ ስራሕ ግና ተገቢሉ ንክይከታተል ብዝሃብናካ ሪፖርት ኣቅብል ንዝምልከቶ ተባሂሉ ኣብ ስራሕቲ ፋይናንስ ኣፍልጦ ንክይህልዎ ዝተገተ እዩ። ስለዚ ልምዓታዊ ትልሚ ቢሮ ባህልን ቱሪዝምን ትግራይ ዝትልሞን ካብ ካልኦት ከይዲ ስራሕቲ ዝቅበሎን ትልሚ ቅድሚ 10 ዓመታት ዝተተለሙን ለዋጣይን ለውጢ ዘምፅእን ትልምን ንክይከውን ምስ መዳርግቲ ኣካላት እውን ናይ ሓባር ንክይኸውን ብከይዲ ስራሕ ፋይናንስን ቢሮ ሓላፍትን ፀቅጢ እናተገበረሉ ናይ እንታይ ኣእተወና ስራሕቲ እናተሰርሐ ንሽም እምበር መንግስታዊ ሓላፍነቱ ብኣግባቡ ክስርሕ ዘይክኣል ከይዲ ስራሕ ኮይኑ ኣሎ።

5. ኣውራ ከይዲ ስራሕ ዕደጋ፣ ምምሕዳርን ንብረትን ፋይናንስን፣ እዚ ከይዲ ስራሕ ከዓ ኅብለልን ኣምባ ገንንን ብዝኮነ ሰብ ዝምራሕን መምርሒ ፋይናንስ እንትርፊ ኣነ ካልእ ብዛዕባ ዕደጋ፣ ምምሕዳር ንብረትን ፋይናንስን ኣፍልጦ ኣይብልኩምን። ሕጊ ፋይናንሳዊ አሰራርህ ተጣሒሱ ቢሮ ባህልን ቱሪዝምን ናይ ባዕሉ ሕጊ ዘለዎ ክሳብ ዝምስል ዝዕደጉ ንብረታት ግልጋሎቶም ዘላቂ ዘይኮኑ፣ ዝሕተሙ ሕትመታት ብኣፍልጦን ግበረሊይ

ክገብረልካን ዝብሃለሉ ከይዲ ስራሕ፣ መካይን ብብልሽት ናብ ፅገና ምስ ኣተዋ ኣብ ኢድ መን ከም ዘለዎ ዘይፍለግን ንውልቀ ረብሓታት ዝውዕላን፣ ሰብ ሞያ መኪና ናይ ምጥቃም መሰሎም ተሓዲጎም እዚኣ ናይ እክለ ከይዲ ስራሕ፣ እዚኣ ከፃ ናይ ምክትል ቢሮ ሓላፊት እዛኣ እውን እንተኮነ ናይ ቢሮ ሓላፊ እያ። ስለዚ ባጃጅኩም ወይ ናይ ህዝቢ መካይን ተጠቂምኩም ስርሑ፣ ስለ ኣበል ግደፍዎ ሰባት ኣብ ዘይስርሕሉ ዝወሰዱ፣ ናብ ናይ ውድብ ስልጠና ዝከዱ ኣካላት ብናይ መንግስቲ ኣበል እናተሸፈሎም ክስልጥኑ ንከይከፍኡም ተባሂሉ ብተወሳኪ እውን ናብ ወፃኢ ሃገር ትምህርቲ ንክኸከዱ ናይ መጉዳዝያ ክፍሊት ንክውሃቦም እናተገበረ ገንዘብ ህዝብን መንግስትን እናባኸነ ይርከብ። መፃዝ ኮን እዩ ክፍታሕ? ብተወሳኪ እውን መደባት መሰረት ዝገበረ ስራሕቲ ፋይናንስ ዝፍፀሙ ምህላዎም ንክይከታተል ምስ ልምዓታዊ ትልሚ ብምብኣስ ትክክለኛ ዘይኮነ መስርሕ ዝክተልን ልምዓታዊ ትልሚ ኣይምልከተካን እናተብሃለ ገንዘብ መንግስትን ህዝብን ምስ ቢሮ ሓለፍትን ውሽጢ ኦዲትን ብምሽራክ እናተበዘበዘ ይርከብ። ብተመሳሳሊ መንገዲ እዚ ከይዲ ስራሕ ክንደይናይ ብልሽው ምዃኑ ዘረጋግፅ ካብ ዝተፈላለዩ መንግስታውን ሰብ ሃፍትን ብምክንያት በዓላት አሸንዳ፣ ጥምቀት፣ መስቀልን ካልኦትን ዝእከቡ ገንዘባት ናብ መንግስታዊ ኣካል ዝኮነ ኣካውንት ፋይናንስ ንከይኣትው ብውልቀ ሰባት ኣካውንት ንክኸከውን እናተገበረ ስርዓት ግዕዝይናን ብልሽው ኣሰራርሓን ዝነገሰሉ ቢሮ ኮይኑ ይርከብ።

6. ህዝቢ ርክብ እቲ ቢሮ እንታይ ይመስል?፣ ርክብ ህዝቢ ቢሮ ባህልን ቱሪዝምን ትግራይ እንትንርኢ ብጣዕሚ ዝገርምን ዘስሕቅን እዩ ምክንያቱ ንሓላፊ እግሪ ዝክተል፣ ዘንጨብጭብ፣ ኣብ ሓሶትን ሕሜትን ዝውዕል፣ ሽም ውልቀ ሰብ ሞያ ዘጥፍእን ስርዓት ምጉጅጃል ዝነገሰሉ ስርዓት ስነዳ ዘይብሉን ዝሞትን እዩ እንተበልኩ ዝጋነነ ኣይኮነን። ርክብ ህዝብን መንግስትን ማለት እኮ ስራሕቲ መንግስቲ ናብ ህዝቢ ዘብዕሕን ስምዒት ህዝቢ ዝቅበልን እዩ ክኸከውን ዝግበኦ። እዚ ትካል ብመልክዕ ርክብ ህዝቢ ክሪኦ ከለኹ ሰብ ሞያ ዘይተመለከሉ ካሜራ ማን ይኩን ካሜራ ዘይብሉ መብልዒ ገንዘብ እናኮነን ዘይመትከላዊ ርክባት ምስ ዘይመንግስታዊ ጋዜጠኛታት እናተራኸቡ ዝብዝብዝ ዘሎ ሰራቂ ከይዲ ስራሕ እዩ። እቲ ብጣዕሚ ዝገርም ነገር ከፃ ኣብ ቢሮ ባህልን ቱሪዝምን ትግራይ ይድኩም ብዛዕባ መንነት፣ ባህልን ታሪክን ህዝቢ ትግራይ ከይድኩም እንተጠይኩም ኣረ ኣይንፈልጦን፣ ኣረ ኣይብልናን፣ እስቲ ምናልባት እክለ ዝብሃል በዓል ሞያ ኣሎ እሞ እንተሃልይዎ እስቲ ጠይቆ ወዘተ እናተብሃለ ምንም ስርዓት ስነዳ ዘይብሉ ቢሮ እዩ። ብተነፃፃሪ ግና ውሱናት ሰብ ሞያ ግና ዋላ እኚ ዝተማለኦ ደኩመንት ኣይሃልዎም ግን ይርከቡ እዮም። ከም ርክብ ህዝቢ ግና እንታይ ይስንድን ይስርሕን ዝምልከቶ ኣካል ይሕተተሉ።

7. ኣውራ ከይዲ ስራሕ ምርምርን መፅናዕትን፣ እዚ ከይዲ ስራሕ ብሽም ዝነገሰን ካብ ዝጣዩሽ 2008 ዓ/ም ጀሚሩ ክሳካብ ሎሚ ንህዝብን መንግስትን ዝጠቅም ዋላ ሓደ ስራሕ ዘይተሰርሐሉን ኣብቲ ከይዲ ስራሕ ካብ ዝርከብ ኣመራርሓ ይኩን ፈፃሚ ኣካል ንከይዲ ስራሕ መፅናዕትን ምርምርን ዘይምጥንን ምንባብን ምፅሓፍን ልምዲ ዘይብሎም ኣካላት ኮይኖም ዘሎ ናይ ሰብ ሞያ ኣወቃቅራን ዘለው ንኡሳት ከይዲ ስራሕቲ እውን

ዝተማለኦ ዘይምኻኑን እውን ከይዲ ስራሕ ምርምርን መፅናዕትን ምባል ዘሕፍር ተግባር ኮይኑ ከይዲ ስራሕ ብዝበዛ ገንዘብ ህዝብን መንግስትን ምባል ዝሓይሽ እንትኸውን ካብ ካልኣት ቢሮታት ብዝገርም መንገዲ መስርሕ ስቢል ሰረቢስን ፋይናንሳዊ ኣራርሓን ተግባራዊ ዘይኮነሉን ካብ ወርሒ ናብ ወርሒ ብኣበል ዝናበሩን ንውስናት መዓልታታት ኣብ ፊልድ ፀኒሖም ዝተረፉ መዓልታታት ኣብ ገዝኦ ኮፍ ኢሎም እቲ ከይዲ ስራሕ መብልዒ ኣበል ዝኮነ ከይዲ ስራሕ እንተይኮነስ ከይዲ መንገዲ ጥፍኣት እዩ። ብተወሳኪ እውን ዘለው መሓውራት ባህልን ቱሪዝምን ዘይሓቁፍን መዳርግቲ ኣካላት ዘየነፀረን ሓቢሩ ክስርሕ ዘይደልን እዩ።

8. ኣውራ ከይዲ ስራሕ ሬፖርትን ምርግጋፅ ብቅዓትን፣ እዚ ከይዲ ስራሕ ኣብ ትግራይ ብመዳይ ኢንቨስትመንት ሆቴል ክግበር ዝፀንሐን ዘሎን ስራሕቲ ፅቡቕን ተስፋ ዘስንቕን ኣብ ምክትታልን ምድጋፍን ዝለዓለ ብፅሒት ዘለዎ እዩ። ኮይኑ ግን ብመንፅር ደረጅኡ ዝሓለወ ኣወሃህባ ግልጋሎት እንትምዘን ገና ብዙሕ ክምዝተርፎ እዩ ዘመላኸት። እዚ ማለት ብርክት ዝበሉ ስራሕቲ ዝፅቡቑ እንትኸውን ግን ኣብ ስራሕቲ ምድጋፊን ምክትታልን ከምኡ እውን ኣውህባ ፍቓድን ብቅዓት ምርግጋፅን ብጣዕሚ ዝተርፎ እንትኸውን ኣካል ስእነት ሰናይ ምምሕዳርን ንግዕዚያና ዝተቃለዐን እዩ። እዚ ከበሃል ከሎ ከይዲ ስራሕ ሬፖርትን ምርግጋፅ ብቅዓትን ኣብ ሆቴላት ጥራሕ ዝነጥፍ እንተይኮነስ ኣብ ሆቴላት ግልጋሎት ዝህቡ ኣካላት፣ ኣብ መስሕባት ግልጋሎት ምጉብናይ ዝነጥፉ ኣካላት፣ ምስ ወረዳታት ዘሎ ርክብ ኣብ ምጥንካር፣ ምስ መሳርሒ መብረሃታት ፅሬትን ብቃዕትን፣ ምስ መዘናግዒ ስፍራታት ከም ሎጅን ሲነማ ቤትን ዘሎ ብቅዓት መርግጋፅን ፍቓድ ምሃብን ብጣዕሚ ሕማቅ ዝብሃልን ኣብተን መሓውር ዘይብለን ከባብታት ትግራይ ድማ ኣብ ሓንቲ ትግራይ ክልተ መምርሒ ዝክተል ቢሮን ከይዲ ስራሕን እምብኣር እዚ እዩ። እዚ ክብል ከለኩ ምርግጋፅ ብቅዓት ሆቴላት ብሓባር ማለት እውን ምስ ንግድን ኢንዱስትሪን ከምኡ እውን ምስ ጥዕና ቢሮ ሓቢርካ ዝስራሕ እንትኸውን ኣብተን መሓውር ቢሮ ባህልን ቱሪዝምን ዘይብለን ወረዳታት ብጥዕና ቢሮ ክስራሕ ዝተገበረሉ ኣብቲ ከባቢ ንክራይ ኣካብነት ስለዘይምኻውን ከም ዝስርቁ ከይንቀሓሎምን ስለዝተደለየ እዩ። ስለዚ እዚ ከይዲ ስራሕ ብዝግባእ ክፍተሽን ኣብቲ ዘርፊ ዘለው ሰብ ሞያ እውን ዘይምጥኑን እንትኮኑ ብቅዓት ዘለዎምን ካልኣይ ድግሪ ዘለዎምን ኣካላት ድማ ናብ ካልእ ከይዲ ስራሕ ከይዶም ንክስርሑን ብዘይ ኣግባብ ኣብ ትምህርቲ እናሃለው ዝገልፅ መረዳእታታት እናሃለዎም እውን ብተወሳኺ ካብ ሞየኦም ወፃኢ ንክቅፁ ተገይሩ ኣሎ።

9. ኣውራ ከይዲ ስራሕ ልምዓትን ፕሮሞሽንን፣ ናይ መወዳእታ ስራሕቲ ቢሮ ባህልን ቱሪዝምን ዝፅቀነሉ ኣብዚ ከይዲ ስራሕ እዩ ይኹን ድኣ እምበር ኣብ ክንዲ ውፅኢት ዝርኣየሉ ትርጉም ኣልቦ ስራሕቲ ስእነት ሰናይ ምምሕዳርን መርገምን ኮይኑ ዝርከብ ከይዲ ስራሕ እዩ። ብሓቂ እንተድኣ ኮይኑ ልምዓት ቱሪዝም ብሓደ ኣካል ዝዛም እንተይኮነስ ምስ መዳርግቲ ኣካላት ኮይንካ ንሱ እውን ብዙሕ እንተፅዒርካ ዓወታት ክተመዝገብ ትክእል። ይኹን ድኣ እምበር ኣብ ክንዲ ፅቡቓት ዓወታት ዋና ፀገም ስእነት ሰናይ ምምሕዳር እናኾነ ብርክት ዝበሉ ሕቶታት ዝመፅሉን

ዝምለስሉን ኸኸውን ዝግባኦ እናሃለወ ስኢን ስጡምን ውፍይነትን ንህዝቢ ዘገልግል ኣመራርሓን ፖለቲካዊ ቁርፅኝነት ዘይምህላውን ብዓቕሚ ይኹን ብኣተሓሳስባ ንስራሕ ድልው ዝኾነ ኣመራርሓን ብቁፅ ዝኾነ በዓል ሞያ ዘይምህላውን ከባቢ መሰረት ዝገበረ ኣብ 2 ዞባታት ጥራሕ ዝሰርሕን ኣድልዎ ዝፈጥርን ከይዲ ስራሕ ኮይኑ ዝርከብ እዩ። እዚ ማለት ዞባታት ደቡብ፣ ደቡብ ምብራቅ፣ መቐለ፣ ሰሜን ምዕራብ፣ ምዕራብን ካብ ብእቶም በቢሮ ባህልን ቱሪዝምን ዝተገለሉ ዞባታትን ነቲ ብብግዚኡ እንሪኦ ዘለና ፖለቲካዊ ምንቅስቃሳትን ደሃይ መንነት ኣብ ሕቶ ዘእቱን ንወራራት ካልኦት ብሄር በሪ ዝከፈትን እንትኸውን 2 ዞባታት ትግራይ ማለት እውን ዞባታት ምብራቅን ማእከልን ትኩረት ሂሮም ዝሰርሑ ዘለው፤ እዚ ከዓ ግልጺ ዝኾነ ከባብያውነት ዘንፀባርቅን እናተገደዱን እዮም ዝሰርሑ ዘለው። ካብ እዞን ዝተገለገሉ ዞባታት ዝኾነ ይኹን ሕቶታት እንትመፅኡን እንታይ ትሕዝቶ ሃልይኩም እዩ እናተብሃሉ እናተነፀጉ ዝረከቡ ብምዃናም ብቢሮ ደረጃ ዝውሃብ መልሲ እንትኸውን ብዝበለፀ ከዓ ኣብዚ ከይዲ ስራሕ ጎሊሁን ዓይኑ ኣፍጢጡን ይርኣ። እዚ ማለት ኣብ ፅገና ሓድግታት፣ ክለላ፣ ምፍራስን ምሕዳስን ሓድግታት፣ ፅሬት ዘለዎም ስራሕቲ ሙዜማት ኣብ ምስራሕ፣ መዳርግቲ ኣካላት ኣብ ምንፃር፣ ስራሕቲ ምልላይን ፅሬቶምን ተበፃሕነቶምን፣ ምዝገባን ቁፅፅርን ሓድግታት ዘለው ዓበይቲ ፀገማት ክልል መንግስትን ውድብን ኣብ ኣመራርሓ እቲ ቢሮ ስራሕቲ ለውጢ እንተዘይገይሩ ነይሩና እመበር ኣለና እንብሎም ሓድግታት ኣይህልውናን። እንተ ከማይ ንንወልዶም ውላድ ነበረያ ነበረ እምበር ካለእ እነውርሶም ኣይመስለንን።

10. ከይዲ ስራሕ ልምዓት ሓይሊ ሰብ/HRM/፣ እዚ ከይዲ ስራሕ ንውሽጢ ሰራሕተኛታት ብዕብዮት፣ ሓደሽቲ ብምቕፃርን ስራሕቲ መንግስቲ ብሰብ ሞያ ንክሰርሑ ብሕጊ መስርሕ ስቪል ሰርቪስ ዝቆፃፀርን ይፅበ ይንኣስ ጥቅማ ጥቅሚ ሰራሕተኛታት ንክሕልው ዝገብርን ናይ ሰራሕ መንፈስ ፅቡቅ ሃዋህው ንክህሉ ካብ ፅሬትን ፅባቀን ቢሮን ዘለዎ ቆሞናን ጀሚሩ ክሰብ ሰራሕተኛታት ኣበይ ከም ዘለው ዝቆፃፀር ከይዲ ስራሕ እንትኸውን ነዚ ከይዲ ስራሕ ዝመርሑ ኣካላት ብፍላይ መተሓባባሪ ንዝመፁ መምርሕታት ዓፊኑ ብምሓዝ ሰራሕተኛታት ጉብኦምን መሰሎምን ንክይፈለጡ ዝገብር እንትኸውን ናይ ሓለፍቲ እውን ፅፅንቶ ዝሓድሮን ነፃ ኮይኑ ክሰርሕ ዘይክእልን እዩ። መንግስቲ ንዘውፅኦም መስርሕን ማንፃላትን ስቪል ሰርቪንት ብናይ ባዕልና ክንቃንዮም ንክእል ኢና እናተብሃሉ “መምርሕን ደምብን መንግስቲ እኮ መፅሓፍ ቅዱስ ኣይኮነን ምቕያር ይክኣል” እዩ እናተብሃሉ መምርሕታት ዝፅፈንሉ እዩ። ኣብዚ ከይዲ ስራሕ ዝርከቡ ጠንካራ ተቃለስቲ እውን ፅፅንቶ ብምሕዳር ስርዓት JEG እውን ብኣግባቡ ንክይትግበር ክፍተት ዝፈጥረን መንግስቲ ሰራሕተኛታት እውን ኣብ መስርሕ፣ ደንብን ሕግን ስቪል ሰርቪስ ኣፍልጦ ንክይህልዎምን መሰሎም ንክይሓቱን ዝገብር ዘሎ ከይዲ ስራሕ እዩ። ስለዚ ሰራሕተኛታት ቢሮ ባህልን ቱሪዝምን ትግራይ ኣብ ክንዲ ዝፅምቡቡን ዝጥቀሙን ተጎዳእቲ እናኮኑ ይርከቡ ኣለው። ቢሮ ባህልን ቱሪዝምን ትግራይ ብዝውውርን ተዛመድቲ ሞያታትን እናባልካ ብምቁፃር ትክክለኛ በዓል ሞያ ንክይቁፀርን ብህዝብን መንግስትን ዝተውሃቦም ሓላፍነት ብምርሳዕን ካብ ልሙድ ኣሰራርሓታት ወፂኡ ሞያዊ

ተኮር ስራሕ ንከይሰርሕን መብልዒ ደሞዝ ገይሮም ዓርሶም ዝርእዩ ዘለውን ታሪክን ባህልን ህዝቢ ትግራይ ዘጥፍኡ ዘለውን እዞም ፀገማት ዝወለድዎም እዮም።

11. ርክብ መዳርግቲ አካላትን ቢሮ ባህልን ቱሪዝምን ትግራይ እንታይ

ይመስል? ርክብ ምስ መዳርግቲ አካላት ክብሃል እንተሎ ንእትሰረሖም ስራሕቲ ናይ ሓባር ብምግባር ንሓደ ዕላማ ጠጠው ኢልካ ንህዝቢ ምግልጋል ማለት እዩ። ኣብዚ ብዘይ ምንም ዘረባ ቢሮ ባህልን ቱሪዝምን ትግራይ ካብ ምባል "ቢሮ ባህልን ቱሪዝምን ኣይተ ዳዊት ሃይሉን ወ/ሮ ዘነቡ ሓለፎምን" እንተዝብሃል ምሓሸ ነይሩ። ምክንያቱ ቢሮ ባህልን ቱሪዝምን ትግራይ ምስ ላለዎት ትካላት ትምህርቲ ዩኒቨርስታት መንግስታውን ዘይመንግስታውን፣ ኮሌጃት፣ ማሕበር ባህሊ ትግራይ፣ ቤት ፅሕፈት ህ.ወ.ሓ.ት፣ ማሕበር ባህሊ ትግራይ፣ ማሕበር ከየንቲ ትግራይ፣ ማሕበር ደረሰቲ ኢትዮጵያ ጨንፈር ትግራይ፣ ወረዳታት ኣብየተ ፅሕፈት ባህልን ቱሪዝምን፣ ትካላት ሃይማኖት፣ ዞባ መቐለ፣ ማሕበር ስኣልቲ ትግራይ፣ ማሕበርን ጉጅለታት ኪነ ጥበባት ትግራይ፣ ማሕበርን ጉዳይን ደቂ ኣነስትዮን ትግራይ፣ ጉዳይ መናእሰይን እስፖርትን ትግራይ፣ ቢሮ ንግድን ኢንዱስትሪን፣ ቢሮ ሓለዋ ጥዕና ትግራይ፣ ሚንስተር ባህልን ቱሪዝምን፣ በዓል መዘ ሓለዋን ክንክን ሓድግታት ፌደራል፣ ዝተፈላለዩ ክእለትን ዘሎዎም ውለቀ ሰባትን ሰብ ሞያን፣ ኣካዳሚክ ቋንቋታት ትግራይን ነባራት ኣመራርሓ ዝነበሩ ሰባትን ዘሎ ርክብ ምናልባት እንተዘይተጋወዩ ምሕዝነትኩም ኣይደልየናን በይነይ እየ ዝስርሕ ዝብል ቢሮ ናይ መጀመርያ ቢሮ ባህልን ቱሪዝምን ትግራይ ኣይተ ዳዊትን ስዓብቶምን ይመስለኒ። እዚ ዝፈጠሮ ከዓ ዝትለሙ ትልምታት ካብ ልሙድ ኣሰራርሓ ብዘይምውፅኦም ዓሚ፣ ትማልን ሎምን ማዕረ ብምኻኖም ሓድግታት ትግራይ ብነረባብቲ ክልላት ይኹን ብባዕዳውያን በባሕቲ ዓዲን ተመራመርቲ ኢና ብሃልትን እናበረሱን እናጠፍኡን ይርከቡ። ኣብነት ሓደ እኛ እንተርኢና ገረቤት ክልል ኣምሓራ ምስ ኣብ ክልሎም ዝርከባ ዩኒቨርስታትን ካልኣት መዳርግቲ አካላትን ኢድን ንንትን ኮይኖም ብምስርሖም በዓል ጥምቀት ኣብ ጎንደር ንመጀመርያ ጊዜ ተጀሚሩ፣ ግእዝ ንመጀመርያ ኣብ ላሊቨላ ተጀሚሩ፣ ቅዱስ ያሬድ ትውልዲ ዓዱ ጎንደር እዩ ኢሎም፣ ቋንቋ ግእዝ ኣብ ዩኒቨርስቲ ባህርዳር ንክውሃብ ተገይሩ፣ ድሓን ኢትዮጵያውያን እዮም ግን እዚ ኩሉ እናተገበረ ኣብ ትግራይ ግን ንምንታይ? ናይ ባዕሎም ገይሮም ሰኒዶም ንዓለም እናፋለጡ ኣምሓራ ክልል ማእከል ውሽጥን ደገን በባሕቲ ዓዲ እናገበርዎ ይርከቡ። ቢሮ ባህልን ቱሪዝምን ትግራይ ጠበቃ ባህልን ታሪክን ህዝቢ ትግራይ ኣብ ክንዲ ምኻን ሓለፍቲ ይኹኑ ፈፀምቲ ኣካላት ብግዕዝይና ዝጠልቀዩ ስለዝኾኑ ጥቅምም ንከይጉድኡን ክብሮም ንከይንክኡን ትሕት ኢሎም መዳርግቲ አካላት ኣብ ክንዲ ምፍራይ ጎንፅን ሓርፋፍ ዝኮነ ርክብ ብምፍጣርን **"ምስ ቢሮ ባህልን ቱሪዝምን ትግራይ ሓቢርካ ይብላዕ እምበር ሓቢርካ ዶ ይስራሕ እዩ"** እናበሉ ኢዶም ንከየእትው ሓድግታት፣ ባህልን ታሪክን ትግራይ ኣብ ምጉሕንሕ ይርከቡ። ስለዚ እዞም ኣብ ላዕሊ ዝተጠቀሱ መዳርግቲ አካላት ይኹኑ ካልኣት ኣነ ዘይፈልጦም ብምድማር ኣርቢሕካ ብምስራሕ እዩ ለውጢ ከምፅእ ዝክእል እምበር ባህልን ታሪክን ህዝቢ ትግራይ ምጉሕንሕ ክሳራ እምበር ከስቢ ኣይብሉን። ኣብነት ክልተ፣ እንትንርኢ በሪ ምርምርን መፅናዕትን

ሃገርና ብፍላይ ከዓ ክልልና ንናይ ወፃኢ ዜጋታት ዝኣምን እምበር ንናይ ውሽጢ ዓዲ ተመራመርቲ ዘተባብዕን እምነት ዘሕድርን ብዘይምኅኑ ባዕልና ፀለምቲ ኢትዮጵያውያን ተጋሩ ዝሰራሕናዮ ሓድግታትን ታሪኽናን ብወፃኢተኛታት እዩ ተሰራሒ እናበሉ ንፃለም የፋልጡ ኣለው። እዚ እንታይ ማለት እዩ ንኣይ ንሕና ተጋሩ ከም ዘይንስርሕ ኩሉ ግዘ ንሳቶም ስልጠናት ገይሮም ስለ ዝሓሰቡ እቲ ሀዚ ዝገብርዎ ምርምርን መፅናዕትን እውን ንናይ ባዕሎም ትርፌ ዝገብርዎ ምንቅስቃስ እምበር ንዓና ጠበቃ ኮየኑ ስኣን እሕሕ ምባል ጥራሕ ኣፍና ከፊትና እሺ ኢልና ሓቅኩም፣ ትክክል ኢኩም ስለእንብሎም ንናይ ውሽጢ ዓዲ ተመራመርቲ ድማ ቢሮ ባህልን ቱሪዝምን ኪዱ ለያቡ ስለዝብሎምን እዮም።

ኣብዚ ሓደ ኣብነት እንትንርኢ ኣብ ሃገርና ቅድሚ ክርስትና ሃይማኖት ምእታው ዝነበሩ ጥንታውያን ከተማታት ይሓ፣ መቐብር ጋዕዳ፣ ውቅር ኣብያተ ክርስትያናት ትግራይን ኣክሱም ሓውልትን ካብ ደቡብ ዓረብያንን ጆርዳንን ዝመፁ ማሕበረሰብ እዮም ሰሪሖም ዝብሉና። ግን ንሕና ናይ ባዕልናን ንካልኦት ሕልፍን ትርፍን ዝኮነ ጥብብ ስልጣንን ዝነበረናን ዘለናን ምኅኛና ዝጣበቅ ትካል ህዝቢ ብዘይምኅኑ ድዩ? ስለዚ እቲ ክኸውን ዝግበኦ መፍትሒ ተመራመርቲ ውሽጢ ዓዲ ብፍላይ ኣብ ክልልና ዝርከባ ዩኒቨርሲታትን ኣዲስ አበባን ዝርከቡ ሙሁራት ተጋሩ ይኹኑ ካልኦት ኢትዮጵያውያንን ናይ ሓባር መድረክ ብምፍጣር ኣብ ዙርያ ባህልን ታሪኽን ትግራይ ክመራመሩን ከፅንዑን በሪ ቢሮ ባህልን ቱሪዝምን ትግራይ ክክፈት ኣለዎ፤ መድረክ ዘተ ክህልው ኣለዎ፤ እቲ ኣብ ንይላን ዳንኬራን ዝውዕል ገንዘብ ኣብ ኣለሻ መንነት ባህልን ታሪኽን ህዝቢ ትግራይ ክውዕል ይግባእ።

12. ጠመተ ብሄራዊ ክልላዊ መንግስቲ ትግራይ፣ መንግስቲ ፌደራል ብፋላይ ከዓ ክልል መንግስቲ ትግራይ ከምኡ እውን ውድብ ህ.ወ.ሓ.ት ንቱሪዝም ዝህብዎ ጠመተ ካብ ሕርሻ ቀጺሉ እቲ ዝፃበዩ ዋላ እኛ እንተነበረ እቲ ካብ ግዘ ናብ ግዘ ግንዘበ እናፈጠሩን እናተምሓየሹን ብምምፀኦም ፅቡቅ ነገር ኮይኑ መንግስቲ ክልል ትግራይ ግና ነዚ ቢሮ ባህልን ቱሪዝምን ዝህቦ ጠመተ ብጣዕሚ ትሑት እዩ። እዚ ክብል ከለኩ ካብ ደረጃ ኤጀንሲ ናብ ቢሮ ክዓቢ ከሎ ካብ መሓውር ክሳብ ፊልድታትን መቅራፅ ዓብይ ፀገም ዝነበሮን ከባብያውነትን ስራሕ እንተይኮነስ ውልቀ ሰባት እናራኣካ ዝተሰርሐን ዝተቀረፀን እዩ። ብመሰረቱ መሓውርን ዘርፍታት ፊልዲ ክቅረፅ ከሎ ምስ ዝኮነ ይኹን ኣካል ዘይተመኸረሉን ዘይተዛተይሉን ብምኅኑ ከባብያውነት ዝግብለለን ወረዳታት መሓውር ክክፈተለን ከሎ ካልኦት ግና ተገሊለን እዩን። ኣነ እንትሓስቦ ከለኩ ግና ኩለን ወረዳታት ትግራይ ብዘለወን ሃፍታት ቱሪዝም መፅናዕቲ መሰረት ዝገበረ ተበፃሓቲ ኸኾና ይግባእ ነይሩ ምክንያቱ እቲ ስትራቴጂክ እውን ዝተወደደን ተሞክሮ ዝተመልኦን ስራሕቲ ክኸውን ምክኣለ ነይሩ። እዚ ኩሉ ፀገም ዝፈጠሮ ጥቡቅ ዝኮነ ደገፍ፣ ክትትልን ገምጋምን ስርዓት ደገን ውሽጥን ኦዲትን ብሄራዊ ክልላዊ መንግስቲ ትግራይ ዘይምህላው እዩ።

13. ስርዓት ኣመዳድባ JEGን ዘሎ ናይ ሰብ ሞያ ቅሬታን ዝምልከት፣ ኣብ ሃገርና ይኹን ክልልና ንስራሕ መሳለጥቲ ዝበሃሉ ዝተፈላለዩ ሪፎርምታት ብመልከፅ

BPR፣ BSC፣ JEG እናተካታተው ንስራሕ ብዝምኛው እናተተግበሩ ይርኽቡ። ኣብ ቢሮ ባህልን ቱሪዝምን ካብ ዘረባን ፅሑፍን ወፃኢ ብተግባር ዝሸረፍ ስራሕ ግና ኣይተሰርሑን። ንኣብነት እኚ እንተርኢና **"መወለድቲ ቀዳመዎት መዛርብቲ ዳሕረዎት"** ከም ዝብልዎ ወለድና፣ ከይዲ ድለላ ስርዓት JEG ዝተካየደ እንትኸውን ብጣዕሚ ወገናውን ሰብ ተኮርን ዝነበረ፣ ጠርዒካ ተፀሪፍካ እትምለሰሉን ቢሮ ኾይኑ ዝርከብ እንትኸውን እቲ ብጣዕሚ ዝገርም ነገር ኣብ ካልኣት ከባብታት ትግራይን ላዕለዎት ትካላት ትምህርትን ንስራሕ ቁፃር ከይዶም ኣይትበቅዑን ተባሂሎም ካብ ስራሕ ወፃኢ ዝኾኑ ኣካላት ኣብ ቢሮ ባህልን ቱሪዝምን ብሽም ማስተር ኣብ ዘይስርሕሉን ስራሕ ልምዲ ዘይነበሮምን ክቁፀሩ ብምግባር ነቶም ስራሕ ልምዲ ዘለዎም ኣካላት ንድሕሪት እናገለፍካን ዲሞራላይዝ እናገበርካ ኣካል ኔትውርካ ምጥንኻርን ዝተከደ ምደባ እዩ። እዚ ከን ኣብ ሰራሕተኛታትን ሰብ ሞያን ባህልን ቱሪዝምን **"ዘይሰምዐኪያ ቤተ ክርስቲያንን መባእ ፅጣን ኣይትበለ"** ኮይኑ ተሪፉ ኣሎ። ስለዚ እዚ ስርዓት ምደባ ብቢሮ ሰቢል ሰርቢስን ካልኣት ገለለተኛ ዝኮኑ ኣካላት ክምዓራረ እንተዝግበር ዝሓሸ ለውጢ ክመፅእ ይክእል እዩ ዝብል እመነት ኣለኒ።

ነዞም ኣብ ላዕሊ ተጠቂሶም ዘለው ፀገማት ንምፍታሕ ውድብ ህ.ው.ሓ.ት፣ ብሄራዊ ክልላዊ መንግስቲ ትግራይን ከምኡ እውን በብደረጃኡ ዘሎ ኣመራርሓ ትኹረት ክገብረሎም ዝግባእ ነገራት ከም ዝስዕቡ ተዘርዚሮም ተቀሚጦም ኣለው።

- ✓ **ብሄራዊ ክልላዊ መንግስቲ ትግራይ፣** ቢሮ ባህልን ቱሪዝምን ትግራይ ካብ ናይ ወረቅት ሪፖርትን ዘረባን ወፃኢ ትኹረት ዘይተገበረሉ መንግስታውን ህዝባውን ቤት ዕዮ ስለ ዝኾነ ከምቲ ኣብ ሕርሻ፣ ትምህርትን ጥዕናን ትኹረት ዝውሃቦ ኣብ ጉዳይ ባህልን ቱሪዝምን ትኹረት ምሃብ ማለት ኣብ ዕቕባን ልምዓትን ባህልን ታሪኽን ህዝቢ ትግራይ ስለዝኾነ መንግስቲ ብዕሊ ክሪኦ ይግባእ። ከም ክልል መንግስቲ ትግራይ ድማ ብዕሊ ክፍተሽን ክርኢን ዘለዎ እንትኸውን ብገለልተኛ ወገንን ንስራሕተኛታት ስራዕ ብዘይኾነ መንገዲ ምፍታሽ ኣድላይ ስለዝኾነ ካብቲ ወዲቅዎ ዘሎ ኹነታት ንክትስእን ባህልን ሓድግን ህዝቢ ትግራይ ብዘላቅነት ንክሕልውን ንክለምዕን ትኹረት የድልዮ እዩ።
- ✓ **ቢሮ ሓላፍን ምክትልን ባህልን ቱሪዝምን ትግራይ፣** ብመጀመርያ ግዜ ካብ ውሽጢ እቲ ቢሮ ኣባላት ውድብ ኾይኖም ጠንካራታት ተቃለስቲ ሰብ ሞያ ክኾኑ ተዝግበር እንተዘይኮይኑ ከን ካብ ላዕለዎት ትካላት ትምህርቲ ኣባላት ውድብ ይኹኑ ኣይኹኑ ብዘየገድስ ሰብ ሞያን ዝኮኑ ክትካእን ክምዓራረይን ይግባእ። እንትቅፅል ድማ ቅኑዕን ቐርፀኛታት ፖለቲካዊ ምንቅስቃስ ዘለዎም፣ ግዕዝይናን ብልሽው ኣሰራርሓን ዝፅየፉን ንስራሕ ቅድምያ ዝህቡን ኣብ ዩኒቨርስታት ኦዲስ ኦበባ፣ ኣክሱምን መቐለን ብደረጃ ደኩትሬትን ካልኣይ ድግሪ ዘለዎም ቁርፀኛታት ተጋሩ ኣብ ዙርያ ባህልን ቱሪዝምን ብርክት ዝበሉ ስራሕቲ ዝሰርሑን ሰራሕተኛታት እቲ ቢሮ ዝነበሩን ኣካላት ስለዘለው ናብ ኣመራርሓ እቲ ቢሮ መጊኦም ንሰራሕተኛታትን ንህዝብን ብማዕረ ዝርእዩን ዘገልግሉን ክኾኑ ይግባእ።
- ✓ **ምምሕዳር ሓይሊ ሰብ፣** እዚ ከይዲ ስራሕ ብዕሊ ክርኢይን ናይ ሰራሕተኛታት ማዕርነትን ጥቅማ ጥቅምን ክሕለው ምግባርን ሰላማዊ ዝኾነ ናይ ስራሕ መንፈስ

መስርሐ ቦታ ንክህልው ሕግን ደምብን ዘይዕፍንን ፈሊጡ ዘፍልጥን፣ ትምህርቲ ይኹን ካልኣት ስራሕቲ ንምኸንዎን ነቲ ከይዲ ስራሕ ዝምጥንን ኣብ ምምሕዳር ሓይሊ ሰብ ኣፍልጦ ዘለዎ ሰብ ኸኸውን ይግባእ። እዚ ማለት ቢሮ ባህልን ቱሪዝምን ትግራይ ንዘለውዎ ሰራሕተኛታት መንግስቲ ግቡእ ክብሪ ዘይህብን ጥቅማ ጥቅሚ ዘይሕሉን ሓለፍቲ ጥራሕ መካይን ተመዲብሎም ምንም ዝብሃል ወፃኢ ዘየባኸኑን ሰራሕተኛታት ስኣን ሰርቪስ ምህላው ብታክሲ ገንዘቦም እናሃለቀን ኣብ ዝዩ ስራሕ መስክ ዝውሃቦም መዓልታዊ ኣበል ዋላ እኚ ክልላውን ሃገራውን ፀገም ይኩን ግን ድማ ብዝከፍኦ ኣብዚ ቢሮ ሕማም ኮይኑ ይርከብ። ስለዚ ክልል መንግስቲ ክሪኦ ዝግባእ ነገር እንተሃለወ ግቡእ መሰል ሰራሕተኛታት ማለት እውን ንስራሕ መጉፃፃዚ ዝኸውን ሰርቪስ፣ ንስራሕ ፊልድ ዝኮና መካይንን ክፍሊት ኣበልን ብውነ ተረዲኡ ምላሽ ክህቦ ዝግባእን እንትኸውን ሰራሕተኛታት እውን ብውነ ንክይሰርሑ ዕንቅፋታት ዝኮኑ ሞያ ቶኾር ዝኮኑ ዕንቅፋታትን ቅንእን ካብ ሓለፍቲ እናበዕሑም እናተሸቁረሩ ዝነብርሉ ኮይኑ ስለ ዝርከብ መንግስቲ ነዚ ፀገም ተረዲኡ መፍትሒ ከቅምጠሉ ይግባእ። ኣብዚ እቲ ብጣዕሚ ዝገርም ናብ ወፃኢ ሃገር ብከባብያውነትን ጉጅለ ኔት-ወርክን ምሽራክ ብምግባር ትምህርቲ ዕድል ሌላን ጉሌላን ብምግባር ነቲ ብቅኑዕ ስነ ልቦና ጉልበቱን ሞይኡን ዝስርሕ ኣካል ዲ-ሞራላይዝ ዝገብሩ ስራሕትን በደላትን እናተፈፀሙ ይክዱ ኣለው። እዚ ከፃ ግልፂ ዝኮነ ኣድልዎ እዩ። ስለዚ ማዕቀፍ ሕጊ ከወፅኦ ይግባእን ሰራሕተኛታትካ ማዕረ ዝርኣይሉን ኩነታት ክፍጠር ኣለዎ።

✓ ኣመዳድባ ጂኤጂ/JEG/ ቢሮ ስቪል ሰርቪስ ክልል ትግራይ ብፍላይ ትኸረት ክገብረሉ ዝግባእ ኣብ ቢሮ ባህልን ቱሪዝምን ሓደ ሓቂ ኣሎ። እቲ ዝተካየደ ድልድል ሕጋዊ ብዘይኾነ መንገድን በግበረሊይ ክገብረልካን ማህደራት ብትኸኸል እንተይተራኣዩን ኣብ ካልኣት ሴክተር መስራቤትን ላዕለዎት ትካላት ትምህርትን ኣይትምጥኑን ዝተብሃለ ሰባት ብሸፋን ማስተርስ ድግሪ ኣለዎም እናተብሃለ ነቶም ብስራሕ ልምድን ብሰናይ ተግባሮም እናሰርሑ ዝርኸቡ ሰራሕተኛታትን ሰብ ሞያን ንድሕሪት ብምግላፍ ዲ-ሞራላይዝ ብምግባር ንኸይጥቅሙን ብውነ ንህዝቦምን መንግስቶምን ከየገልግሉ ዝተገበረ ምደባ ብምኒኑ ክሳብ ህዚ ዘይሰመፀካያ ቤተ ክርስቲያንን ሞባእ ዕጣን ኣይትበሎ ከም ዝብሃል ኣብዚ ቢሮ ባህልን ቱሪዝምን ዝርኣ ዘሎ ሓቂ እዩ። ስለዚ ቢሮ ስቪል ሰርቪስ ትራይ፣ ቤት ዕሕፊት ህ.ው.ሓ.ት፣ ቤት ምክሪ ብሄራዊ ክልላዊ 11 ምንግስቲ ትግራይ፣ ቤት ዕሕፊት ር/ምምሕዳርን ካልኣት ትካላት መንግስትን ይግበእና በሃልትን ብዕምቆት ክትርእይዎ ይግባእ። ብኣጠቃላይ እንትርኣ ምደባ ጂኤጂ ናይ ቢሮ ሓላፊ ዕዕንቶ ዘለዎን ገለልተኛ ዘይኮነ ኮምቴን ብምውቃር ዝተካየደ ምደባ ብምኒኑ መንግስቲ ሰራሕተኛታት ቅሬታ ዝፈጠረ ብምኒኑ መንግስቲ ክልል ዳግማይ ዝርኣየሉ ኩነታት ክፍጠር ተዝግበር።

✓ ማናጅመንት ቢሮ ባህልን ቱሪዝምን ትግራይ፣ ዝለመሰ ምኒኑ ኣብ ላዕሊ ዝርኣናዮ እንትኸውን ናይ ሰብ ሞያን ግልፅነትን ንህዝቡን መንግስቲን ዝጣበቅ ቤት ምክሪ ወይ ከፃ ፕሮሰስ ካውንስል ኸኸውን ይግባእ። እዚ ዝኾነሉ መንገዲ ከፃ ካብ ሕድ ሕድ ሞያ ኣባል ማናጅመንት እንትኸውን ንመሪሕነት ይኹን ንስራሕ ይበቅዕ እንድሕር

ዘይኾይኑ ግና ብልሙሱ መንጨብጨብቲ በሳላት ዘይኾኑ ኣመራርሓ እናኾነን ንብረት መንግስትን ህዝብን ከምኡ እውን ታሪኽን መንነትን ህዝቢ ትግራይ ዝጥፍእ ኾይኑ ከም ዝቅፅል ምንም ዘጠራጥር ኣይኮነን።

✓ ከይዲ ኣወቃቅራ ከይዲ ስራሕትን መሓውራት ወረዳታትን፤ ቅድም ኢሉ ዝተቀረፀ መሓውራት ኣብያተ ፅሕፈት ባህልን ቱሪዝምን ኣብቲ ቢሮ ብዘለው ፈፀምትን ኣመራርሓ ሰባትን ብከባብያውንት ዝተሰርሐን ሃፍታት ቱሪዝም መሰረት ዝገበረ ኣወቃቅራን ብዘይምኻኑ ዳግማይ ተፀኒዑ መሓውራት ከም ብሓዱሽ ክስራሕን እተን መሓውራት ዝተዘርገሐለን ወረዳታት ብፋይናንሳውን ሓይሊ ሰብን ኣጠናኪርካ ምስራሕ ከድሊ እዩ። ንኣብነት ኣብ ወረዳ ጎሎ መከዳን ጋንታ ኣፈሾምን ዘለው ሃፍታት ቱሪዝም እንተርእኒና እቲ ካብ ሃገርና ይኩን ትሕቲ ሳሃራ ኣፍሪካ ንመጀመርያ ግዜ ናይ እንሰሳት ምርባሕ ዝተጀመረሉ ከባብታት ኣብ ዝሓለፉ ዓመታት ብካናዳውያን ይፋ ከም ዝተገበረ ኣብ ሚድያ ቴሌቭዥን ትግራይን ካልኦት መራከብቲ ሓፋሽን ዝስማዕክዎ እኛ ኣብያተ ፅሕፈት ባህልን ቱሪዝም የብለንን፤ ንምኻኑ ኣብ ከመይ ዝበለ ሃፍታት ዘለዎን ከባብታት ድኣ እዩ ተከፊቱ? ዝብል ሕቶ ኣብ ኩሉ ሕ/ሰብ ዝሰረፀን ሃፍታት ቱሪዝም መሰረት ዝገበረን ኣይኮነን። ስለዚ ቢሮ ስቪል ሰርቪስ ይኩን ዝምልከቶ ኣካላት ትኩረት ሂቡ ክስርሐሉ ይግባእ። ብተወሳኪ እውን ኣወቃቅራ ከይዲ ስራሕቲ ቢሮ ባህልን ቱሪዝምን ትግራይ ክልል እስታፍ እውን መፅናዕቲ መሰረት ዝገበረ ምትዕርራይ ክግበረሉ ይግባእ። ኣብ ዝተፈላለዩ ክልላት ሃገርና ካብ ዝርኣክዎ ተሞክሮን ዘሎ ነባራዊ ኩነታትን ከም ዝሰዕብ ከም መበገሲ ክኸውን ዘርዘረ ኣቅሚጠዮም ኣለኩ።

1. ቢሮ ባህልን ቱሪዝምን ትግራይ
2. ኣውራ ከይዲ ስራሕ ልምዳታዊ ትልሚ
3. ኣውራ ከይዲ ስራሕ ዕደጋ፣ ምምሕዳር ንብረትን ፋይናንስን
4. ኣውራ ከይዲ ስራሕ ምምሕዳር ሓይሊ ሰብ
5. ኣውራ ከይዲ ስራሕ ርክብ ህዝብን መንግስትን
6. ኣውራ ከይዲ ስራሕ ምርምርን መፅናዕትን
 - ❖ ንኡስ ከይዲ ስራሕ መፅናዕትን ምርምርን ሃይማኖታዊ፣ ባህላውን ትውፊታውን ሓድግታት ትግራይ፣
 - ❖ ንኡስ ከይዲ ስራሕ መፅናዕትን ምርምርን ታሪኻዊ፣ ቀወምትን ተንቀሳቀስትን ሓድግታት፣
 - ❖ ንኡስ ከይዲ ስራሕ መፅናዕትን ምርምርን ተፍጥራዊ ሓድግታት፣
 - ❖ ንኡስ ከይዲ ስራሕ መፅናዕትን ምርምርን መስሕባት ኣርኪኤሎጂ፣
 - ❖ ንኡስ ከይዲ ስራሕ መፅናዕትን ምርምርን ኣንትሮፖሎጂ፣
 - ❖ ንኡስ ከይዲ ስራሕ መፅናዕትን ምርምርን ማርኬቲንግ፣
 - ❖ ንኡስ ከይዲ ስራሕ መፅናዕትን ምርምርን ፅረትን ፅባቀን ሆቴልን ቱሪዝምን፣
 - ❖ ንኡስ ከይዲ ስራሕ መፅናዕትን ምርምርን ኣጠቓቕማ ቋንቋታት ትግራይ፣
 - ❖ ንኡስ ከይዲ ስራሕ መፅናዕትን ምርምርን ስእሊ፣
 - ❖ ንኡስ ከይዲ ስራሕ መፅናዕትን ምርምርን ትያትር፣
 - ❖ ንኡስ ከይዲ ስራሕ መፅናዕትን ምርምርን ሙዚቃ፣

❖ ንኡስ ከይዲ ስራሕ መፅናዕትን ምርምርን ስነ ፅሑፍን ካልኡትን ክህልው ይግባእ።

7. ኣውራ ከይዲ ስራሕ ልምዓት መስሕባት

❖ ንኡስ ከይዲ ስራሕ ምዝገባን ቁፅፅርን ሃይማኖታዊ፣ ባህላዊ፣ ተፈጥራዊ፣ ታሪኻዊ፣ ተንቀሳቀስትን ቀወምትን ሓድግታት፣

❖ ንኡስ ከይዲ ስራሕ ምስፍሕፋሕ ውሽጢ ዓዲ ቱሪዝም፣

❖ ንኡስ ከይዲ ስራሕ ምስፍሕፋሕ መሰረተ ልምዓት ቱሪዝማዊ ሃፊታት፣

❖ ንኡስ ከይዲ ስራሕ ምዕቃብን ምዕጋንን ሓድግታት፣

❖ ንኡስ ከይዲ ስራሕ ምልማዕ ባህላዊ እሴታት ባህሊ

8. ኣውራ ከይዲ ስራሕ ማርኬቲንግ

❖ ንኡስ ከይዲ ስራሕ ምውዳድ ኢቮንታት

❖ ንኡስ ከይዲ ስራሕ ሕትመት

❖ ንኡስ ከይዲ ስራሕ ደገፍን ቁፅፅርን በፃሕቲ ዓዲ ውሽጢ ዓድን ወፃኢን

9. ኣውራ ከይዲ ስራሕ ብቅዓት ምርግጋዕን ሬጉላቶርን

❖ ንኡስ ከይዲ ስራሕ ምርግጋዕ ብቅዓት ሆቴላት

❖ ንኡስ ከይዲ ስራሕ ምርግጋዕ ብቅዓት ሰብ ሞያ ጋይዳት፣ ትያትር፣ ሙዚቃ፣ ካልኡትን ዝበሉ ሞያታትን ከይዲ ስራሕትን ስብጥር እንተዘይሃልይዎ ቢሮ ባህልን ቱሪዝምን ትግራይ ኣብ ትግራይ ምንም ዓይነት ለውጢ ክመፅእ ኣይክእልን።

✓ ፖለቲካዊ ምንቅስቃስ ዝምልከት፣ ኣብ ቢሮ ባህልን ቱሪዝምን ትግራይ ዝርከቡ ሰራሕተኛታት ንዘለዎም ፖለቲካዊ ብቅዓት፣ ሞይኡን ህዝቡን ዘክብርን ዝፈትውን በዓል ሞያ ንምፍራይን ሱር ነቀል ዝኮነ ስራሕቲ ክትግበር እንተክኢሉ ውድብ ህውሓት እንተሃልዮ ኣብዚ ቢሮ ምርእናዮ ነይርና። ምክንያቱ ንልዕሊ 17 ዓመት ህዝባዊ ቃልሲ ህዝቢ ትግራይ ፖለቲካዊ ስራሕቲ ንመዋፈርታትን ከም ቢሮ ባህልን ቱሪዝምን ትግራይ ዋላ ንሓንቲ ግዘ ቆላሕ ኢሉ ርእይዎ ዘይፈልጥ እንትኸውን ንካሜራ ተባሂሉ ኣብ 2010 ዓ/ም ፕሮጀክት ቀሪፅና ንሰርሑ ኣካላት ሂብናዮም ኢና ዝብል መሸፈጢ ዝጥቀሙን ንቤተሰብን ካብብያውነትን ዝጥምት ስራሕ እዩ ዝሰራሕ ዘሎ፣ ይኹን ድኣ እምበር እዞም መዋፈርታት ኣልሚዕካ፣ ዓቂብካ ብዝተፈላለዩ መንገዲ ኣፋሊጥካ ኣካል መስሕብ ቱሪዝም ትግራይን ሃገርን ኣብ ክንዲ ምግባር "በዓልቲ" እንታይ ዝገብር ኮይኑ እዩ ዝብል ኣመራርሓ ኣብ ወምበር ከፍ ኣቢልካ ሽፋኑ ኣባል ውድብ ውሽጡ ድማ ስልጣን መንበሪ ገይሩ ዝሓሰብ ኣመራርሓ ካብ ብገንኡ ክእለይ እዩ ዝግባእ።

✓ ቢሮ ባህልን ቱሪዝምን ትግራይን መዳርግቲ ኣካላትን፣ ዘሎ ርክብ እንትርኣ ከም መንግስታውን ህዝባውን ትኻል ከም ትኻል እንታይን ምስ መንን ኮይኑ ክሰርሕ ከም ዝክእል እንተዝፈልጥ ነይሩ ምስ መዳርግቲ ኣካላት ዘሎ ርክብ ክጠናከርን ሓበራዊ ስራሕቲ ክፍጠር ክገብር ነይርዎ። ይኹን ድኣ እምበር ኣብ ክንዲ ናይ ሓበራዊ ክብራታትና ብሓብር ኮይንካ ምስራሕን ምሕብሓብን ኣፈላላዮት እናፈጠርካ መን ምስ

ኮንካ ኢካ ንኣይ ክትእዝዚን ሓቢርና ንሰራሕ ዝብል ትልሚ እናውፃእካን ክተገድደኒ እትደሊ ዝብል ኣመላካክታ ብምሓዝ ስራሕተኛታት ንዝጥይቅዎ ንካልኣት መድረግቲ ኣካላት ድማ “ናይ ሓባር ስራሕ ንሕና ሓቢርና ክንሰርሕ ንደሊ ኢና ኮይኑ ግና እቶም ኣክላባትኩም እንተዘይተኣሲሮምን ንመን ከም ዝንባሕን ዘይንባሕን እንተዘይፈሊጦምን ምስ መን ኮይና ኢና ክንሰርሕ” ዝብል ምላሻት ካብ መዳርገቲ ኣካላት ምላሽ እናተውፀበ ኣብ ወረቀት ዝሰፈሩ ጭርሖታት ቢሮ ባህልን ቱሪዝምን ትግራይ እውን ራእይ ዝብሎ “ብዝተዋደደ ልምዓት ባህልን ቱሪዝምን ትግራይ ኣብ 2017 ተመራፂት መስሕብ ሾይና ምርኣይ” እንትቅፅል ድማ ናይቲ ቢሮ ልእኽ ዝብሎ “ታሪኻዊ፣ ባህላውን ተፈጥራውን ሓድግታት ትግራይ ብዝተዋደደ ተሳትፎ ህዝቢ፣ መንግስትን ዘይመንግስታዊ ትካላትን ብዘላቕኑት ብምዕቃብ፣ ብምልማዕ፣ ብምልላይ፣ ስሉጥን ፅፉፍን ግልጋሎት ብምሃብን ናብ ኢኮኖሚያውን ማሕበራውን ረብሓ ብምልዋጥን ኣብ መነባብሮ ህዝቢ ለውጢ ምምፃእ” እንትቅፅል ድማ ሓበራዊ ክብርታትና እናበለ ኣብ ሪፖርት ኩሉ ግዘ ዝልጥፎም ፅሑፋት ድማ “ሓድግታትና ንልምዓትና፣ መዐቀኒ ውፅኢትና ዕግበት ተገልገልትና”፣ ተረባሓይነት ተሳትፎን ሕ/ሰብ ቀዳምነት ንህብ፣ ሞያዊ ፍቕር ፣ ትግሃትን ውፅኢታውነትን መግለጺና፣ ጋሻ ተቐባላይነት ባህልና ነማዕብል ኢና፣ ፅቡቕ ምስሊ ክልልና ምህናፅ ልእኹቶና፣ ምንጋስ ፅሬት፣ ግልፅነትን፣ ተሓታታይነት፣ ሰሌጤንን ተኣማንነትን” ዝብሉ ጭርሖታት ምንዛሕን ምርባሕን ትርጉም ኣልቦ እዩ። እቶም ጭርሖታት ትርጉም ዝህልዎም ምስ መድረግቲ ኣካላት ሓቢርካ እንትስራሕ እዩ። እዞም መድረግቲ ኣካላት ዝብሃሉ ድማ ናይ ውሽጢ ዓዲ ዩኒቨርስታት ብፍላይ ኣብ ክልልና ዘለዎ ከም ዩኒቨርስታት መቐለ፣ ኣክሱም፣ ዓዲ ግራትን ራያን፣ ክንፊ ህዝቢ ዝብሃሉ ማሕበራት ከም ማሕበር ባህሊ ትግራይ፣ ኣካዳሚክ ቋንቋታት ትግራይ፣ ማሕበር ደረሰቲ ኢትዮጵያ፣ ማሕበር ስኣልቲ ትግራይ፣ ኮለጃተን ቴክኒክን ሞያን ትግራይ፣ ማሕበር ከየንቲ ትግራይ፣ ማሕበርን ጉዳይን ደቂ ኣነስትዮ ትግራይ፣ ጉዳይ መናእሰይ ትግራይ፣ ኣብ ክልልና ዝረከባ ናይ መንግስቲ ይኩና ወልቀ ሚድያታትን ካልኣትን ዘሎ ርክብ ብናይ ውልቀ ፅልኢ እናገበርካ ሓበራዊ ስራሕቲ ንክይስርሑን ትግራይ ካብ ሕርሻ ቀፂላ ብሃፍቲ ቱሪዝም ሕ/ሰብ ኢኮኖሚያዊ ዓቕሙን ሓድግታት ንቀፃሊ ንክይዕቀቡን ንክይምሓለፉን ስልጣን መሰረት ዝገበረ ፍኩኩር ብምህላው ኣብ ምጥፋእን ምብራስን ይርከቡ። ስለዚ ምስ መዳርገቲ ኣካላት ተቀራራብካ ንምስራሕ ክልል መንግስቲ ናተይ ዝህ ፅዮ ኢሉ ክሕዞ ዝግባእ እንትኸውን ኣብ ዝተፈላለዩ ኩርናዓት ዓለም ዝረከቡ ሰብ ሞያ፣ ዕብየትን ፅባቕን ትግራይ ዝምንዩ ኣካላት ድማ ኢዶም ክሓውሱ ይግባእ።

✓ ማርኬቲንግ ስትራቴጂ ቢሮ ባህልን ቱሪዝምን፣ መስሕባት ትግራይ ብደንቢ ተፀኒዖም ካብ ልሙድ ኣሰራርሓ ኣውፅኢካ ብመፅናዕቲ ዝተደረሸ ስራሕቲን ሙሉእ ናይ ሰብ ሞያ ኣካላትን ተማሊኦምሉ ክስርሕ ኣለዎ። ሞያ ዘይብሎም ኣካላት ኣብቲ ከይዲ ስራሕ ዘለው ኣካላት ኣብ ማርኬቲንግ ኣትዮም ክስርሑ ዝግበርሉ ምክንያት እንታይ ማለት እዩ? ወይ ከዓ ብማርኬቲንግ ዝተምሃረ ሰብ ኣብዛ ክልል ይኩን ሃገር ተሳኢኑ? ስለዚ መንግስቲ ክሓስበሉ ዝግባእ ጉዳይ እዩ። እቲ ብጣዕሚ ዝገርም ኩለን ክልላት ሃገርና ኣብ ኣዲስ ኣበባ ቦሌ መዕረፊ ኣውሮፕላን Information center እንትህልወን

ናይ ደገ በፃሕቲ ዓዲ ተመናጢሎም ክወስድዎም ከለው ትግራይ ግና የብላን ንምንታይ ክብል ከለኩ መንገፍ ዓይኑ ጥራሕ ዝከላከል ኣመራርሓ እምበር ንህዝብን መንግስትን ዝሓልይ ኣመራርሓ ለካ የለን ኢሊ ባዕለይ ይምልሶ። እንትቅፅል ምስ ናይ ቱር ኦፕሬተራት ዘሎ ርክብ እንተገይርካለይ ጥራሕ ዝብል ኣመለካክታ ስዒቡ ከዓ ግንዛብ ኣብ ክንዲ ምፍጣር ትግራይ እኮ እምኒ እመበር ምንም ዝርኣይ ነገር የለን፤ ሓንቲ ሓወልቲ ኣክሱም እያ ዘላ ንሳ ከዓ ብሓደ መዓልቲ ክትርእይዎ ትክእሉ ኢኩም እናተብሃሉ በፃሕቲ ዓዲ ናብ ካልኦት ክልላት ሃገርና ክከዱ ብምግባር እቶት ክልልና ንክትሕት እንትገብር ኣብ ዝግበር ሪፖርት ከዓ ሓሶት ዝተመለኦን ምንም መፅናዕቲ ዘይተካየደሉን ኣማኢት ዘይርኣይዎ ዓዲ ብሚልዮናት ተጎብንያ ብቢልዮናት ኣታዊ ተረኪቡ እናበልካ ካብ ፌደራል ንዝምደብ በጀት መተግናቀፊ እናኮነ ይክይድ ኣሎ። እዚ ከዓ ብጣዕሚ እቲ ዝገርም ህዝቢ ትግራይ ከምቲ ክቡር ዶ/ር ድብረቶን ገ/ካኤል ዝበሎ “ ህዝቢ ትግራይ ኣበዘይ በልዐ በለዑ፣ ኣበይ ሃፍተመ ሃፍቲሙ፣ ኣብዘይተሰርሐ ተሰሪሑ፣ እናተብሃለ ብሓሶት ሪፖርት ዝገባ ህዝቢ” እንታይ ዝገበረ እዩ። እዚ ከዓ ካብ እቶም ሓሰውቲ ዝብሃሉ ቢሮታት ትግራይ ቢሮ ባህልን ቱሪዝምን ሓደ እዩ። እቲ ክሳብ ሎሚ ዝገርመኒ ወለድና ከም ዝብልዎ “መዋልድቲ ቀዳሞት መዛርብቲ ዳሕርዎት” ከም ዝብልዎ ኩለን ክልላት ሃገርና ቤተ መዘክርን ባህሊ ማእከል ክሰርሓ እንተለዎ ትግራይ እንኳን ክልላዊ ባህሊ ማእከልን ሙዜምን ክትሰርሕ እተን ብናይ ወፃኢ ሓገዝ ዝተሰርሓ ወቅሮን ኣክስም እውን ግቡእ ዝኮነ ደገፍን ክትትል ዘየትገበረለንን ብርስሓትን ጉድለት ፅሬትን ከምኡ እውን ምዕሩይ ዝኮነ ስርዓት ምሕደራን ዘይብለን እየን። ከም ዝሰማዕክዎ እንተኮይኑ ምስ ማሕበር ባህሊ ትግራይ ብምቅፃፅ እዩም ቦታ ኣይሓተቱ ኣይንሰርሕን ዝብል ቅዋም ብምሓዝ ኣብ ግዕዝይናን ብልሽው ኣሰራርሓ ዝውዕል ገንዘብ ዘባክኑ ዘለው። ስለዚ ምጥንካርን ምስራሕን ክልላዊ ቤተ መዘክር ክሳብ መዓዝ? ብጎረባብቲ ክልላት እናቀናእና ክሳብ መዓዝ?

✓ ተረባሓይነት ሕ/ሰብ፣ መናእሰይ ደቂ ተባዕትዮን ኣነስትዮን ሃገርና ብፍላይ ከዓ ክልልና ስኣን መዘናግዕን ምስ ዝምልከቶም ኣካላት ተዋዲድካ ምስራሕን ናይ ፅባሕ ተረክብቲ ሃገር ዝኮነ መንእሰይ ኣብ መዐወንታት ተዋፊሮም ባህልናን ታሪክናን ኣብ ምጥፋእ ሓደጋ ኣንፀላልይዎ ዝርከብ እዩ። እዚ ክብሃል ከሎ መስፍሕፋሕ ማእከል መዘናግዒ መናእሰይ ክስርሑ ትዝግበርምስ ጉዳይ መናእሰይን ጉዳይን ማሕበርን ደቂ ኣነስትዮን ትግራይ ከምኡ እውን ምስ ትካላት ሃይማኖት ብምትሕብባር፣ ማእከል ሳይነስን ቴክኖሎጂን ኣብያተ መፃሕፍትን ኣብያተ ንባብን እንተዝግቡ ምስ ትምህርቲ ቢሮ፣ ኤጀንሲ ሳይነስን ቴክኖሎጂን፣ ላዕለዎት ትካላት ትምህርትን ኮለጃትን ምትሕብባር እንተዝህልው ነይሩ መናእሰይና ዓርሶም እናህነፁ ተጣበቅቲ ባህሎምን ታሪኮምን ምኮኑ ነይሮም ግን ኣበይ ኣሎ? ብዕምቆት ክርኣይ ይግበኦ።

✓ ተባፃሕነት ቱሪዝማዊ ሃፍታት ትግራይ እንታይ ይመስል? ክብል ከለኩ ከዓ ዞባታት ደቡብ፣ ሰሜን ምዕራብን ምዕራብን ትግራይን ሕብረተሰብ ካብ ባህሉን ታሪኩን ብቱሪዝም መዳይ ተጠቓማይ ኣብ ምግባር ዘሎ ምግላል እቲ ፀገም ብመፅናዕቲ ተደሊፉ ክፍታሕ ክግበር ዘለዎ። እዚ ማለት ሓድነት ህዝቢ ትግራይ ንክጠናከር ቱሪዝማዊ

ሃፍታት ትግራይ ብማዕረ ተፀኒያም አካል ሀዘቢ ትግራይ ኢካ ስልጣነካ፣ ባህልካ እዚ እዩ ዝመስል ተባሂሉ ሕ/ሰብ እንተዘይተነገርዎ እቲ ብምዕራብ ትግራይ ዝረከ ዘሎ ናይ ጉጉይ ፖለቲካዊ ምንቅስቃስ ክቅፅልን ናብ ዘይተደየ ጎንፅን ከምርሕ እዩ። ብፍላይ ኣብ ወልቃይት ዝርከብ ቤተ መንግስቲ ኣያና እዝጊ ዝብሃል ህንፃ ኣነ ብዓይነይ ከይደ ስለ ዝርከብዎ ምስ ቤተ መንግስቲ ፋሲለደስ እውን ስለ ዝመሳሰል ኣምሓራ ክልል እዩ ኢሎም ንናይ ፖለቲካዊ ትርፎም መጋነዒ ክገብርዎ ስለ ዝክእሉ ጥንቃቄ ይሓትት ብተመሳሳሊ ኣብ ደቡብ ትግራይ እውን ብፍላይ ከባቢ ኦፍላ ዘሎ ንሕና ኣምሓራ ኢና ዝብል ኣመካክታ ባህሉን ታሪኩን ክንገርክክእል ኣለዎ። እንድሕር እዙይ ተዘይገይርና ዕባሕ እንታይ ዓይነት ትግራይ ከም እትህሉ ኣይፈልጥን ምናልባት ዕድመይ ስለ ዝደፋእኩ ኣነ ዘይክሪኦ ይኸውን ደቀይን ደቅኹምን ግና ኣብ ምንታይ ኩነታት ከም እንገድፎም ዘለና ግን ዘተሓሳስብ እዩ።

✓ ምስፋን ሰናይ ምምሕዳርን ሕቶ ህዝብን፣ ሓድግታት ትግራይ መብዛሕትኡ ግዘ ኣብ ትሕቲ መሬትን ኣብያተ ክርስትያነትን ከባቢ ይርከብ። በዚ መሰረት ብናይ ወፃኢ ዜጋታት ኣብ ዝግበር ምርምርን መዕናዕትን ቢሮ ባህልን ቱሪዝምን ትግራይ ግቡእ ዝኮነ ደገፍን ክትትልን ብዘይምግባሩ ንዝገብርዎ ሓገዝን ዝርግሐ መሰረተ ልምዓትን ዓንቃፋይ ኮይኑ ይርከብ ኣሎ። ንኣብነት ኣብታ ፈላመይቲ ጥንታዊት ከተማ ይሓ ዘሎ ፀገም ሰናይ ምምሕዳር ተመራመርቲ ብኣግባቡ ስራሕቶም ከየከናውኑ ስኣን ግቡእ ካሕሳ ሂብካ ወ/ሮ ግደይ ዝተብሃለ ነባሪት እቲ ከባቢ ምስ ወረዳን ጣብያን ኮይንካ ኣብ ክንዲ ምርድዳእ ምብፃሕን መፍትሒ ኣብ ክንዲ ምቅማጥን ሰሚዕካ ከምዘይሰማዕካ ሸለል ብምባል ተመራመርቲ ስራሕቶም ንከኝርፁ ይግደዱ ኣለው። እዚ ከዓ ብፍላይ ኣብ ከባቢ ሰረ ማይ ኣድራሻ፣ ኣሕፈሮም፣ ጎሎ መከዳ፣ ሓውዜን፣ ሓሸንገ፣ ክልተ ኣውላዕሎን ብዝተጋነነ መንገዲ ፀገም ሰናይ ምምሕዳር ኮይኑ ዝርከብ ከዓ ኣብያተ ክርስትያናት ምዕጋንን ምፍራስን ዘሎ ዓብይ ሕማም ንገሊኡ ብቢሮ ሓለፊ ይውሰን ንገሊኡ ድማ ብሰብ ሞያ ግቡእ ምሳሽ እናተውሃዞ ከሎ ጣልቃ ብምእታው ብርሰትን ብልሽትን ሓድግታትን ዘይሕጋዊ ዝውውር ሓድግታትን ትግራይ እናተበራከተ ይመፅእ ኣሎ። ስለዚ ዝምልከቶ አካል ምእንተ ባህሉ፣ ሓድገ፣ ክዕቀብ ክወሳወስ ይግብኦ።

✓ ስርዓት ስነዳ፣ ከም ቢሮ ባህልን ቱሪዝምን ትግራይ ምዕሩይ ዝኮነ ስራሕቲ ስነዳን ዳታ ቤዝን ዘይብሉ ቢሮ እዩ። ብዝኮነ ኣጋጣሚ ማንም ሰብ ደኩመንት ደልዩ ናብ ቢሮ ባህልን ቱሪዝምን እንተከይዱ ካብ ቢሮ ሓላፊ ጀሚሩ ክሳብ እቲ ውልቀ ፈፃሚ ኣይብለይን እዩ ዝብል። እዚ እንታይ እዩ ዘመላክት እንተይልና ግና ስርዓት ስነዳ ትሕቲ ዜሮ ዝከነሉ ኩነታት እዩ ዘሎ እሞ እዚ ውን ስርዓት ስነዳ ተራእዩ እቲ ቢሮ ከማዓራርዮ እንተዝግበርን ንበፃሕቲ ዓዲ ይኩን ንተመራመርቲ መበገሲ ዝኸውን ስራሕቲ እንተዝግበር ሰብ ሞያ እውን ብናይ ባዕሎም ኣስተዋፅኦ ክገብሩ ይግባእ። ግን ሰማዒ ዘሎ ኣይመስለንን።

✓ ተወሰኹቲ መፍትሕታት፣ ካብ ሃይማኖታውን ዳንኬራን ሳዕስዒትን ወፃኢ ኣብ ዕቀባን ሓለዎን ክንክንን ሓድግታትን ፍትሓዊ ብዝኾነ መንገድን ብዕምቆት ኸርኢይ ተዝግበር፣

✓ ብልሽው ዝኮነ ፋይናንሳዊ ኣሰራርሓ፣ ብዘመድን ወድ ዓድን ጠጠው ክብልን ኣግባብ

ዘይብሉ እስፖንሰርሺፕ ጠጠው ክብል ተዘይተገይሩ ውድመት ገንዘብን ንብረትን ህዝብን

መንግስትን የስዕብ ምህላው ዘጠራጥር ኣይኮነን። ኣብ ቢሮ ባህልን ቱሪዝምን ብደቂ ዓዲ

ንዘይምልከቶም ኣካላት እስፖንሰር ምሃብን እቲ ዝውሃብ ኣካል እውን ኣብ መዳይ ቱሪዝም

ዝኮነ ይኹን ዓይነት እታወት ዘይብሉ ጥራሕ ብደቂ ዓድን ከባብያውነትን ናይ ህዝቢ ገንዘብ ድሓር ድማ ኣካፍለኒ ምብል ብፍላይ ኣብ ቢሮ ሓላፊ፣ ፋይናንስ ሓለፍትን ፈፀምቲ ኣካላትን ኅሊሆም ዝርኣዩ እንትኮኑ ስርዓት ፋይናንሳዊ ስርሕቲ መንግስቲ ትኩረት ክገብረሉ ይግባእ።

✓ ሓፈሻዊ ምስሊ ጉዳይ ባህልን ቱሪዝምን እንታይ ይመስል?፤ ኢልካ ምስ እትሓስብ ባህልና ተወሪርና፣ መናእሰይና ሰኣን ግንዛብ ምፍጣር ኣብ እንዳ ሓሸሸን ሺጋራ ምትኻኽን

ቁጣርን ዝውዕሉ፣ ኣለባብሳናን ኣጠቓቕማ ቋንቋናን ጉራማይሉ፣ እንሰርሖም ሙዚቃታት ስኣን ደገፍን ክትትልን ቁም ነገር ኣልቦ፣ ባህላዊ ትውፊታትና ከም ኣሸንዳ፣ ጥምቀት፣ ልደት፣ ዓሹራ፣ ሕዳር ፅዮን፣ ሆየ ሆየ፣ ምክባር ሓዱሽ ዓመት፣ መስቀል፣ ወዘተ ካብ ግዘ ናብ ግዘ ዘመን ኣምፅኦ ብዝኮኑ ነገራት እናተለወጡን እናተሸርሸሩን እንትኻኹ ባህላዊ ኣመጋግባና፣ ባህላዊ መስተታትን ምግብታትን ትግራይ ናብይ ኣተው ዝብሃለሉ ዘመን ተረኪብና፣ እቲ ሓቀኛ ባህሊ ራያ፣ ኣፅቢ፣ ተንቤን፣ ኩናማ፣ ኢሮፕ፣ ትግራይን ካልኦትን ኣበይ ኣተው፣ ሓድጋታትናን ቱሪዝማዊ ሃፍታትና ትግራይ እንታይ ኔሮምና? ናብይ ይጠፍኡ ኣለው? ዘብል ኩነታት ተፈጠሩ ኣሎ። ስለዚ ተሓላቕን ሰርሓይን መስርሓይን ስራሕቲ ባህልን ቱሪዝምን ትግራይ ዝጠልቦን ንብርክት ዝበሉ እዋናት ዝተፈላለዩ ምርምርን መፅናዕትን እናሰርሑ ዝረከቡን ዘለውን ርኡይ ዕብየት ቱሪዝም ትግራይ ዝምነዩን ቁርፀኛ ዝኾነ ፖለቲካዊ ምንቅስቃስ ዝገብሩን ንህዝቦምን ውድቦምን ዝእመኑ ብደረጃ ማስትሬትን ደኩትሬት ድግርን ዘለዎም ካብ ዩኒቨርስታት ይኹን ካብ ካለእ ብምስሓብ ናይ ኣመራራሓ ለውጢ ክግበር ኣለዎ። ዋላ ኣመራራሓ ውድብ ኣይኹኑ እንድሕር ሞያዊ ብቅዓትን ኣመራርሓን ኣብ ዙርያ ቱሪዝም እንተሃልይዎም ናብዚ ቦታ መጊኦም ህዝቦምን መንግስቶምን ከመኡ እውን ኣብ ዕብየት ቱሪዝም ትግራይ ክሰርሑ ክልል መንግስቲ ትኹረት ሂቡ ክሪኦ ይግባእ።

✓ ቢሮ ባህልን ቱሪዝምን ብሰብ-ሓይሊ፣ ብንዋይ፣ ብቴክኖሎጂ ክጠናኸር፣ ዘድሚ ስራሕ ዝሰርሕ ሂወት ዘለዎ ቢሮ ክኸውን ይግባእ።

✓ መስሕባት ቱሪዝም ትግራይ ብግቡእ ንኸይፍለጡን በፃሕቲ ከይጉብንዩዎምን ኣብ ኣዲስ ኣበባ ዝግበሩ ዘለዉ ዝተዋደዱ ናይ ካልኦት ክልልትን ብሄራትን ሻጥራት ብግቡእ ምፅናዕ፣ ምምካት፣ ምፍሻል የድሊ።

✓ ንፌደራል መንግስቲ ከይተፀበኻ ሃፍቲ መዲብካ ኣብ ሓደጋ ወዲቐም ዘለዉ ሓድግታት፣

ሓድግታት ትግራይ ግቡእ ሓለዋን ክንክንን ክግበረሎም፣ ናይ ሎሚ ምንጨ ሃፍቲን

ኩርዓትን ክኾኑ፤ ንወለዶ እውን ክሓልፉ ምግባር የድሊ፤ ምስኡ ተታሓሒዙ እቲ ህዝቢ ባዕሉ በዓል-ዋንነት ተሰሚዑዎ ሓድግታቱ ብግቡእ ክከናኸን፤ ክዕቅብ እኹል ግንዛብ ምጭባጥ የድሊ፤ ካብቲ ተሩፋት እቲ ህዝቢ ተጠቃሚ ክኸውን ምግባር እውን የድሊ፤

- ✓ እቶም መስሕባት ቱሪዝም ተበግሕቲ ንምግባር ቀዳምነት ሂብካ ከም ናይ መንገዲ፤ መዕረፊ፤ መብራህቲ፤ ማይ ዝበሉ መሰረተ-ልምዓታት ክማልኡሎም ይግባእ፤
 - ✓ ክሳብ ሐዚ ብግቡእ ዘይተፈተሹ ቡብገዳማቱ፤ በቢኣብያተ-ክርስቲያናቱ ዘለዉ ጥንታዊ ናይ ብራና ፅሑፋት፤ መሳቕልን ፅላታትን፤ ካልኣት ሓድግታት ብግቡእ ምፍታሽ፤ ምዕቃብ፤ ምርምርን መዕናዕትን ምክያድ የድሊ፤
 - ✓ ካብ እዋን ናብ እዋን እናተመናመነ ይኸይድን ኣብ ከቢድ ሓደጋ ወዲቑን ዘሎ ኣብ ኢትዮጵያ እቲ ዝዓበየ ናይ ሓራምዝ ቁፅሪ ዝነበሮ፤ ብዙሓት ፍሉያት ኣዕዋፍን እንስሳታትን ኣብ ንጉኡ ዝሓቆፈ ፓርክ ቃፍታ ሸራሮ ብግቡእ ክተሓዝ፤ ካብ ብርሰት ክድሕን ዝተዋደዱ ስራሕቲ የድልዩ፤
 - ✓ መስሕባት ቱሪዝም ትግራይ ንዓለም ብግቡእ ንምፍላጥ ዘለካ ሃፍቲ ኣዋዲድካ ኩሎም ዓይነት መንገድታት ምጥቃም የድሊ፤
 - ✓ ኣብ ኣዲስ ኣበባ ዝተጠናኸረ ዴስክ ሓበሬታ መስሕባት ቱሪዝም ትግራይ ክህሉ ይግባእ፤
 - ✓ ኣብ ታሪኽ፤ መንነት፤ ቋንቋን ባህልን ትግራይ ዝግበሩ ምርምራት ግቡእ ቆላሕታ ይገበረሎም፤ ኣብዚ ንዝነጥፉ ፀሓፍቲ፤ ሙዚቀኛታት፤ ተዋሳእቲ፤ ገጠምቲ ወ.ዘ.ተ እኹል
- ጠመተ፤ ክትትልን ሓገዝን ክግበር ይግባእ፤
- ✓ ✓ ካብ ኣጉል ከይብሉና ሰኸፈት ወጺእኻ ኣብ ልዕሊ ታሪኽ ህዝቢ ትግራይ፤ መንነትን ሓድግታትን ትግራይ ዝግበሩ ዝተዋደዱ ተፃብኦታት ብግቡእ ምምካት፤ ሓቂ ምቅላዕ የድሊ፤

መጠቓለሊ

ትግራይ ካብ ዘለዉዎ ዓበይቲ ዕድላትን ብልጫታትን ሓደ እቲ ትኪ-ኣልባ ኢንዱስትሪ ዝብሃል ዘፈር ቱሪዝም እዩ። ኣብ ንግድ እኒ ምኽራብ ይሓ፤ ሓወልቲ ኣኸሱም፤ ኣኸራናት ሰሎዳ፤ ገራዓልታ፤ ብደቂቀ እስጢፋኖሳውያን ናይ ዓለም ኢንዱስትሪያዊ ወያነ ዝተወልዐሉ ገዳም ጉንዳጉንዶ፤ ውቕሮ መቓብር ጋዕዳ፤ መስጊድ ኣልነጃሺ፤ ሐዚ ድማ ማይ ኣድራሻ ወ.ዘ.ተ ሒዝካ ኣብ ዘፈር ቱሪዝም ዓብዪ ቆላሕታ ምግባርን እቲ ዘፈር ቀንዲ ናይ ኢኮኖሚኻ መሰረት (ሞተር) ምግባር ግቡእ እዩ። ብዘሕዝን ኩንታት ግን ክሳብ ሐዚ ትግራይ ነዚ ዕቑር ሃፍታ ብግቡእ ክትጥቀመሉ ኣይከኣለትን- ንምንታይሲ ግቡእ ስራሕ ስለዘይተሰርሐ። ኣብ ሞንጎ ኢትዮጵያን ኤርትራን ንኸልተ ዓሰርተ ዓመታት ዝዘለቐ ናይ ዶብ ምትፍናን ናይ ባዕሉ ፅልዋ ከምዘሕደረ ፍሉጥ እኳ እንተኾነ እቲ ቀንዲ ምክንያት ግን መስሕባትና ንምሕብሓብን ንዓለም ንምፍላጥን ዝተገበሩ ዓዕርታት ውሱናት ምኃኖም፤ መስሕባት ቱሪዝምና ናይ ከቢድ ከም መንገዲ፤ ማይ፤ መዕርፎ ኣጋይሽ፤ መብራህቲ ዝበሉ መሰረተ-ልምዓታት ዘይተሃነፁሎም ብምኃኖም፤ ኣብ ኣወሃህባ ግልጋሎት ዘለና ድኹም ኣፈፃፅማ፤ ኣዝዩ ደኹምን ብዓቕሚ

ዘለዎም ሰብ ሞያ ዘይተዋቐረን ነዚ ሴክተር ክመርሕ ትፅቢት ዝግበሮ ቢሮ ባህልን ቱሪዝምን ምህላውን እዮም። ካብዚ ብተወሳኺ ኣብ ማእኸል ዓድን ኣብ ወፃኢ ሃገራት ኣብ ዘለዎ ኤምባሲታት ኢትዮጵያን ዘሎ ናይ ሓበሬታ ምዝባዕን ምዕፋንን (sabotage) እውን ክጥቀሱ ዝግበኦም እዮም። ካብቶም ናይ ትግራይ ናይ ኢትዮጵያ ቅርስታት ንዓለም ከፋልጥ ሓላፍነት ተዋሂቡዎ ብመንግስቲ ዝተጣየሽ ትካል ቱሪዝም ኢትዮጵያ Ethiopian Tourism Organization /ETO/ “ብበፃሕቲ ዓዲ ክጉብነዩ ዘለዎም ሓድግታት ኢትዮጵያ” ኢሉ ኣብ ዝዳለዎም ዶክመንታት ኣብ ትግራይ ዝተጠቐሰ ሓድጊ ሓወልቲ ኣኸሱም እዩ፤ ብዛዕባ 120 ውቕራት ኣብያተ-ክርስቲያናትን ገዳማትን፣ ብዛዕባ ውቕሮ መቓብር ጋዕዳ፣ ብዛዕባ ነጋሽ፣ ብሄራዊ ፓርክ ቃፍታ ሸራሮ ወ.ዘ.ተ ዝብሎ የለን። እቲ ትካል ብስሩ እውን ንጎብነይቲ ኣብ ዝህቦ ምኽሪ (recommendation) ናይ ትግራይ ፃንሒት ኣብ ሓደ መዓልቲ ክዛዘም፣ ጎብነይቲ ጎንደር ወይ ባህርዳር ተመሊሶም ክሓድሩ እዩ ዝምዕድ። ብተፃራሪ ድማ ኣብ ጎንደርን ላሊበላን ከክልተ መዓልቲ ከሕልፉ ይምዕድ። ካብዚ ብዝበኣሰ መልክዑ ድማ እቶም ዝበዝሑ ማእኸሎም ኣብ ኣዲስ አበባ ዝገበሩ ውልቀ ትካላት ጉብነያ ብዛዕባ መስሕባት ቱሪዝም ትግራይ ዝህቡዎ ሓበሬታ ኣዝዩ ውሱን እዩ ጥራሕ ዘይኮነስ ጎብነይቲ ደፊኦም “ንትግራይ ክንክይድ ንደሊ ኢና” እንተዘይሎም ጎብነይቲ ናብ ትግራይ ዝኸዱሉ ዕድል ፀቢብ ክኸውን እናሰርሑ እዮም፤ ኣብ ዘዳልዉዎም ብሮሽራትን ፓምፕሌታትን ብዛዕባ ቅርስታት ትግራይ ሓቀኛ መረዳእታ ንኸይህቡ ይጥንቀቁ እዮም። ገለገሊኦም ሕሉፍ-ሓሊፎምስ ‘ኣብ ትግራይ ናይ ፀጥታ ስግኣት ከምዘሎን ናብ ትግራይ ምኻድ ሓደገኛ ከምዝኾነን’ ብምግላፅ ንጎብነይቲ ዝተጋገዩ ሓበሬታ ይህቡ እዮም። ኣብቶም ዝበዝሑ ኣብ መላእ ዓለም ኣብ ዘለዉ ኤምባሲታት ኢትዮጵያ ብዛዕባ መስሕባት ቱሪዝም ኢትዮጵያ ዝወሃቡ ሓበሬታታት እውን ብተመሳሳሊ ንትግራይ ዘግለሉ እዮም። እዚ ኮይኑ እናሃለወ ግን ኣብ ኣዲስ አበባ ኩለን ክልላት ነናይ ባዕለን ናይ ቱሪዝም መስሕባት ንበፃሕቲ ዓዲ ሓበሬታ ዝህባሉ ዴስክ እንትህልወን እታ ናይ ታሪኽን ቅርስን ኣዝያ ሃፍታም ትግራይ ግና ብፍሉይ ብዛዕባ መስሕባት ቱሪዝም እታ ክልል ንበፃሕቲ ዓዲ ሓበሬታ ዝህብ፣ ቅርስታትና ዘላሊ ዴስክ ኣብ ኣዲስ አበባ የብላን። ስለዝኾነ ድማ ትግራይ ዘለዎ ኣዝዩ ልዑል ዕቑር ሃፍቲ ቱሪዝም ኣብ ግምት ብምእታው ዝተዋደዱ ስራሕቲ የድልዩና። ስለዚ ትግራይ መዋልድቲ ቀዳሞት መዛርብቲ ዳሕረዎት ንክይትከውን ህዚ እውን መንግስቲ ደጊሙ ክሓስበሉ ይግባእ።

**እሞ እዚ ኩሉ መዓት ኣብ መንነት፣ ባህሊ፣ ታሪክን
 ጅግነትን ህዝቢ ትግራይ ደኣ ቱሪዝም ትግራይ
 ኣብ ክንዲ ዝዕምብብ ኢሎ ኣለኩ።**

ሓበሬታ፣

እነ እዚ ዳህሳሳዊ መፅናዕቲ እንትገብር ናብቲ ቢሮ ኣብ ዝተፈላለዩ እዋንን ግዘን ንስራሕ ከይደ ካብ ዘካየድክዎ ትዕዝብታዊ መፅናዕቲ እዩ። ብተወሳኪ እውን ካብ ሰራሕተኛታት እቲ ቢሮ ቅድም ኢሎም ዝወፅኡ ግን ኣብ ናይ ባዕልቶም ዘርፊ ተዋፊሮም ዝርኽቡ፣ ኣብቲ ቢሮ ዝርኽቡ ብስኣን ሙዕናይ ኣመራርሓ ዝወፅኡ ኣባላት ውድብ ዝነበሩ፣ ሀዚ እውን እንተኾነ ኣባላት ኢና ብሃልቲ ግን ነቲ ቢሮ ኣብ ክንዲ ምትሓዝ ትምህርቲ ክንምሃርን ስልጣን ረኪብና ክንጥቀም ኢና ዝብሉ ሓደ ሓደ ፈፀምቲ እቲ ቢሮ ዝርከቡ ኣካላትን ካብ ትምህርቲ ተባሪሮም ግን ድማ ኣብ ግቡእ ስርሖም ዝርከቡ ኣካላት ዝረኹብክዎ ሓበሬታ እዩ። ነዚ ኣብ ግምት ብምእታው እየ ኣብ ዕቀባን ልምዓትን ሃፍታት ቱሪዝም እጃመይ ብምውፋይ ለውጢ ንክመፅእ ዝደለ ቅድም ኢለ ሰራሕተኛ መንግስቲ፣ ሎሚ ነጋዳይ ዝኾንኹ ውልቀ ሰብ እየ።

የመስግን!!

ሓድግታትና በምዕቃብ ዘላቂ ልምዓት ቱሪዝም ትግራይን ተረባሓይነት ሕ/ሰብን ነረጋግፅ!!!

ትግራይ ንሓልዋ ከይኣትዎ ዓና!!

ግላዊ መልእክተይ እዩ!!